БЕЛАРУСКАЯ МАЛАДЗЁЖНАЯ ГАЗЕТА

ЧЫРВОНАЯ ЧЗ ЗМЕНА

19 мая 1994 г.
Чацвер
№ 53 (13770)
Кошт у розніцу 100 рублёў
Выдаецца з 1921 года

Малюе Віктар ДУБОВІК

Кур'ер "ЧЗ"

Магічная сямёрка

Пакуль пад узмоцненай аховай міліцэйскіх нарадаў (каб пазбегнуць націску "збоку" на членаў Цэнтравыбаркама пры падліку галасоў і праверцы падпісных лістоў) працягваецца работа Цэнтральнай камісіі на выбарах прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, у сродкі масавай інфармацыі прасочваюцца папярэднія звесткі аб выніках прайшоўшага этапа выбарчай кампаніі. Яны даюць падставу зрабіць вывад: сама меней сем прэтэндэнтаў на пасаду заручыліся падтрымкай неабходнай колькасці грамадзян.

Такім чынам, можна гаварыць аб "вялікай сямёрцы", якая мусіць трапіць у чарговы і, бадай, галоўны тур барацьбы. З глыбокай старажытнасці "7" — лічба магічная, і, як лічаць многія астролагі, філосафы, матэматыкі ды й "простыя" людзі, захоўвае ў сабе нейкі таямнічы, астральны сэнс. Хто ж яны — найбольш верагодныя прэтэндэнты на ўваходжанне ў сямёрку? Вячаслаў Кебіч, Зянон Пазьняк, Васіль Новікаў, Аляксандр Лукашэнка, Аляксандр Дубко, Станіслаў Шушкевіч, Генадзь Карпенка. Менавіта ў такім парадку паставілі прозвішчы ўяўных кандыдатаў расійскія інфармацыйныя агенцтвы.

Цікава, як суадносяцца з гэтым раскладам даныя беларускага маніторынгу. Сацыялагічныя выкладкі сведчаць аб наступным. Цяпер Вячаслава Кебіча падтрымліваюць 18,3 працэнта рэспандэнтаў, Аляксандра Лукашэнку — 17,1 працэнта. На трэцяй пазіцыі знаходзіцца лідэр камуністаў Васіль Новікаў, за якога (калі б выбары адбыліся сёння-заўтра) аддалі б свае галасы 6,7 працэнта грамадзян. Прычым, што трэба адзначыць асобна, ягоны рэйтынг расце. Нельга не ўлічваць і такі факт: прыблізна трэцяя частка з апытаных яшчэ не вызначылася ў сваіх прыхільнасцях, а больш як шаснаццаць працэнтаў беларусаў увогуле не збіраюцца браць удзел у выбарах. Дарэчы, адзін з цяпер ужо былых прэтэндэнтаў на прэзідэнцтва рэктар Беларускага камерцыйнага універсітэта кіравання Эдвард Ахрэм, не сабраўшы дастатковай колькасці галасоў у сваю падтрымку, выказаў меркаванне, што менавіта па прычыне абыякавасці значнай часткі насельніцтва да выбарчых урнаў можа прыйсці менш за палову ад агульнага спісачнага складу, а гэта паставіць выбары пад пагрозу зрыву.

Якаў ЯСЭПКІН.

С.Багданкевіч удакладняе...

У гутарцы з карэспандэнтам Белінфарма галоўны банкір рэспублікі падкрэсліў, што ў цэлым ён "за" аб'яднанне грашовых сістэм Беларусі і Расіі. А сумненню падвяргае толькі некаторыя ўмовы інтэграцыі і аб'яднання грашовых сістэм.

Акрамя таго, у бліжэйшы час С.Багданкевіч мае намер сабраць прэс-канферэнцыю, каб канчаткова зняць усе пытанні і недагаворанасці.

Кацярына ВЫСОЦКАЯ.

Патаннелі тэлевізары!

Старшыня славутага беларускага вытворчага аб'яднання "Гарызонт" Аляксандр Санчукоўскі 15 мая падпісаў загад, згодна з якім зніжаны цэны на каляровыя тэлевізары чацвёртага пакалення, што выпускае гэтае прадпрыемства.

Прадукцыя стане танней на 15—20 працэнтаў у выніку зніжэння мытных пошлін. Набыць тэлевізары можна ўжо ў гэтыя дні, але толькі ў фірменным гандлёвым доме "Гарызонт" і толькі грамадзянам Рэспублікі Беларусь. Гэтыя абмежаванні звязаны з магчымай спекуляцыяй ходкім таварам.

Ул.інф.

У нас, аказваецца, ёсць будучыня

Нядаўна Маладзечна наведала дэлегацыя Цэнтра маладзёжных абменаў Брытанскага савета на чале з пані Жызэль КІРБЕ.

Савет вызначае маладзёжную палітыку Вялікабрытаніі, адказвае за вырашэнне ўсіх праблем у гэтай галіне. Госці пазнаёміліся з дзейнасцю аддзела па справах моладзі гарвыканкама, пабывалі ў савеце грамадскіх арганізацый, сацыяльна-псіхалагічнай службе, наведалі ПТВ № 21, клуб гісторыі флоту і судамадэліравання.

— Калі ў Беларусі,— сказала пані Кірбе,— усюды гэтак жа добра наладжана работа з моладдзю, дык у гэтай краіне ёсць будучыня.

Думаецца, што вынікам візіту лонданскай дэлегацыі будзе ўстанаўленне прамых кантактаў адпаведных структур дзвюх краін.

Мікола КАПЫЛОВІЧ.

Прыватызацыя дайшла да Оршы

Першы гарадскі аўкцыён па продажу аб'ектаў камунальнай уласнасці прайшоў нядаўна ў Оршы.

У арэнду і ва ўласнасць да новых гаспадароў перайшлі магазіны, бюро паслуг, цырульні. У апошніх, дарэчы, на працягу 5 год павінен захавацца профіль дзейнасці. Аўкцыён прынёс у гарадскую казну звыш 800 мільёнаў рублёў, якія будуць выкарыстаны на сацыяльныя патрэбы.

Яўген БРАЖЫЦКІ.

Будзем жыць з "годнасьцю"

Палітра беларускага друку нядаўна пашырылася не толькі колькасна, але і тэматычна ды нават наменклатурна, калі з'явіўся штоквартальны часопіс Згуртавання беларускае шляхты "Годнасьць".

Выданне гэтае больш элітарна-навуковае, чым папулярнае, але, бадай, прывабіць усіх, хто цікавіцца беларускай гісторыяй. Праўда, разам з тым, часопіс нельга апрыёрна назваць гістарычным, бо летапіс беларускіх шляхетных родаў цягнецца і сёння. І хіба ж не цікава даведацца, што сённяшнія Басяцкія паходзяць з-пад даўняга герба Барэйкаў, а старажытнаму роду Сыракомляў не чужыя і Вырвічы... Бо род і ягонае права на герб — гэта не толькі прозвішча, але і цэлае генеалагічнае дрэва.

Асобна хацелася б сказаць пра мастака, якому належыць аздоба выдання, — Максіма Капрана. Ягоныя густоўныя малюнкі беларускіх гербаў самі па сабе абуджаюць жывое зацікаўленне чытача. А ўвогуле часопіс міжволі прымушае забыць колішні кліч "выйшлі мы ўсе з народа" ды падумаць:"А мы асабіста мо таксама ж з нейкага роду?"

Вітаўт МАРТЫНЕНКА.

Подых "Вясны–94"

"Вясна–94" — такую назву далі традыцыйнай штогадовай выставе сваіх твораў прафесійныя мастакі Гродзеншчыны.

Вядома ж, сённяшнія эканамічныя праблемы не маглі абысці абласное аддзяленне Саюза мастакоў. Ёсць яны і ў жывапісцаў, і ў скульптараў, і нават у славутых бярозаўскіх майстроў шкла, якія таксама прынялі ўдзел у выставе. Але да гледача аўтары выйшлі не са сваімі клопатамі, а з вынікамі творчага натхнення.

Дарэчы, уваход на выставу — бясплатны. Гэта яшчэ адзін падарунак мастакоў сваім прыхільнікам.

Лілія АСТРАВЕЦКАЯ.

Знайсці работу за восем гадзін

На Віцебскім заводзе радыёдэталей у калектыўным дагаворы прадугледжана дадатковая "льгота". Кожны, хто падпадае пад скарачэнне, мае права кожны тыдзень браць восем гадзін рабочага часу для пошуку новага месца работы.

Зарплата за гэтыя восем гадзін не вылічваецца. Цікава, што вольнага часу на заводзе і так хапае: большасць вытворчых падраздзяленняў працуе па графіку трохдзённага тыдня.

Уладзімір МІХНО.

Курсы валют на 18 мая:

	Даляр ЗША		Ням. марка	
	Скупка	Продаж	Скупка	Продаж
"Комплекс"	17200	17750	10300	10640
"Пошук"	17100	—	10200	—
"Прыор"	17000	17400	10100	10400

ПРЭЗІДЭНЦКІ МАРАФОН: ПАЗІЦЫІ, ДУМКІ, МЕРКАВАННІ

Запас трываласці дае надзею

□ **Вольга ШАЎКО, "ЧЗ"**

У нацыянальным прэс–цэнтры адбылася прэс–канферэнцыя з членамі ініцыятыўнай групы па збору подпісаў грамадзян па вылучэнню кандыдатам у прэзідэнты Рэспублікі Беларусь Вячаслава КЕБІЧА.

Паводле папярэдніх вынікаў, у падтрымку вылучэння кандыдатам у прэзідэнты В.Кебіча сабрана больш як 400 тысяч подпісаў. Прычым, зазначыў кіраўнік групы падтрымкі Аляксандр Санчукоўскі, іх ставілі практычна прадстаўнікі ўсіх сацыяльных слаёў насельніцтва. У пяці рэгіёнах рэспублікі В.Кебіч быў яўным лідэрам, у двух займаў другое месца. Прэм'ер-міністру выказваюць сёння падтрымку такія буйныя арганізацыі як Беларуская навукова-прамысловая асацыяцыя, Саюз прадпрымальнікаў, Беларускі саюз прадпрымальнікаў і арандатараў, рух у падтрымку дэмрэформ.

На прэс-канферэнцыі было падкрэслена, што ў ходзе першага этапа прэзідэнцкага марафона група падтрымкі строга прытрымлівалася літары закону. Дапускаючы, што пры праверцы падпісных лістоў выбарчымі камісіямі могуць быць вынайдзены пэўныя парушэнні, прыхільнікі кандыдатуры прэм'ер-міністра ўсё ж лічаць, што гэта не перашкодзіць весці барацьбу за прэзідэнцкае крэсла для свайго кандыдата далей, бо запас трываласці, гарантаваны сабранымі подпісамі, у іх вялікі.

Згодна з Законам аб выбарах прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, кандыдат у прэзідэнты можа быць вылучаны таксама дэпутатамі Вярхоўнага Савета ў колькасці не менш чым 70 чалавек. За Вячаслава Кебіча падпісалася больш як 200 дэпутатаў. Сярод тых, хто падтрымаў гэта вылучэнне,— прадстаўнікі розных дэпутацкіх фракцый, у тым ліку: група "Саюз", Народны Рух Беларусі, абсалютная большасць дэпутатаў прамыслоўцаў і аграрыяў, воіны-інтэрнацыяналісты, дэпутаты-ветэраны Вялікай Айчыннай вайны. Тэрытарыяльна гэтае размеркаванне парламенцкіх сімпатый выглядае так: з 48 дэпутатаў ад Мінска за Старшыню Савета Міністраў падпісалася 22 чалавекі, з 53 ад Мінскай вобласці — 27, з 44 ад Магілёўскай — 27, з 56 ад Гомельскай — 37, з 44 ад Гродзенскай — 30, з 51 ад Віцебскай — 30, з 49 ад Брэсцкай — 32.

Трэба зазначыць, што яшчэ адзін прэтэндэнт на вылучэнне кандыдатам у прэзідэнты — Генадзь Карпенка — таксама сабраў дастатковую колькасць галасоў ад дэпутацкага корпуса. Пад час праверкі падпісных лістоў Цэнтрвыбаркаму трэба будзе праверыць, ці не падпісаўся хтосьці з парламентарыяў за абодвух вылучэнцаў адразу, што супярэчыць закону. На думку ініцыятыўнай групы з каманды В.Кебіча, гэта малаверагодна, бо ў ходзе збору подпісаў прад'яўляліся высокія патрабаванні да якасці дакументаў, якія прадстаўлены ў Цэнтральную выбарчую камісію.

На каварнае пытанне журналістаў, ці атрымлівалі зборшчыкі подпісаў матэрыяльную ўзнагароду за сваю работу, члены ініцыятыўнай групы адказалі, што не, іх дзейнасць была заснавана выключна на ўнутраных памкненнях. Але Аляксандр Санчукоўскі дадаў, што, у прынцыпе, не выключае, калі такое заахвочванне можа быць па выніках выбараў. Група падтрымкі Вячаслава Кебіча ў гэткім жа складзе мае намер весці агітацыю за свайго кандыдата да канца.

Можна зразумець насцярожанасць і шматлікія сумненні ў грамадстве, якое ўжо мала каму і мала чаму верыць. Таму невыпадкова пішучая брація дапытвалася, як ставяцца члены ініцыятыўнай групы прэм'ер-міністра да таго, каб за падвядзеннем вынікаў выбараў сачылі замежныя назіральнікі. Такая верагоднасць бачыцца прыхільнікам Вячаслава Кебіча зусім нармальнай. Тым больш, Закон аб выбарах Прэзідэнта дапускае гэта.

Згадка пра будучыню?

□ **Якаў ЯСЭПКІН , "ЧЗ"**

Як вядома, у нядзелю на Беларусі завяршыўся чарговы этап прэзідэнцкай выбарчай кампаніі. Хаця да афіцыйнага абвяшчэння яго вынікаў усім нам прыйдзецца крыху пачакаць (бо цяпер ідзе праверка падпісных лістоў), карціна раскладу палітычных сіл пачынае праясняцца. У штаб–кватэры БНФ адбылася прэс–канферэнцыя прэтэндэнтаў на прэзідэнцкую пасаду лідэра Беларускага Народнага Фронта Зянона ПАЗЬНЯКА.

Гэта падзея супала з іншай акцыяй — сакратарыят Управы БНФ прыняў заяву, дзе коратка выкладзена пазіцыя гэтай арганізацыі ў сучасных варунках. Але аб яе сутнасці — ніжэй. Трэба зазначыць, сустрэча прадстаўнікоў кіраўніцтва Фронта і, галоўнае, яго Старшыні з журналістамі, выкарыстоўваючы мову газетных справаздач, атрымалася "цікавай". Як сенсацыйнае можна расцаніць сцвярджэнне З.Пазьняка:"Мы не сумняваемся, што выйграем прэзідэнцкую кампанію". Цытата дня. Увогуле, на канферэнцыі было што паслухаць, аб чым памеркаваць.

Хаця Сойм БНФ паслядоўна выступаў супраць увядзення прэзідэнцкай пасады ў рэспубліцы, пасля вядомага парламенцкага рашэння яго актывісты ўтварылі ініцыятыўную групу і ва ўстаноўленыя Цэнтрвыбаркамам тэрміны правялі "падпісную кампанію" на карысць свайго вылучэнца. Праходзіла яна згодна з "літарай закону"— наведвалі кватэры, выязджалі ў райцэнтры, вёскі і мястэчкі, працавалі і пікеты ў буйных гарадах. Вынікі даволі ўнушальныя — сабрана (паводле арганізатараў брыфінгу) каля 230 тысяч подпісаў у падтрымку Пазьняка. Прычым, у шэрагу прамысловых цэнтраў (напрыклад, у Брэсце, Баранавічах, Навалукомлі, Лідзе, Слоніме і інш.) групы падтрымкі кандыдата БНФ выйшлі на першыя пазіцыі. У беларускай сталіцы Пазьняк заручыўся падтрымкай 91.000 прыхільнікаў. І гэта, падкрэслівалася ў ходзе размовы з журналістамі, нягледзячы на пэўнае процідзеянне мясцовых улад, якія дзе-нідзе выкарыстоўвалі не занадта цывілізаваныя прыёмы барацьбы. Нельга не пагадзіцца з адным: народ пабачыў канкурэнцыю структур, і многія прынялі ў ёй удзел. Другое (пасля Вячаслава Кебіча) месца на прамежкавым фінішы прэзідэнцкай гонкі — безумоўны поспех.

Далейшы шлях будзе куды больш складаны і больш цяжкі, але "званок уладам" прагучаў. Ім ёсць над чым паразважаць, беручы ў разлік і той факт, што дэмакратычная частка палітычнага спектра (асабліва пасля абвяшчэння вынікаў Цэнтрвыбаркамам) будзе выглядаць для іх яшчэ больш пагрозліва. Дарэчы, пра памянутую вышэй заяву. У ёй, у прыватнасці, зазначаецца:"Наш прэтэндэнт набраў найбольшую колькасць подпісаў сярод тых, хто пры зборы подпісаў не выкарыстоўваў дзяржаўны апарат. Гэта сведчыць аб тым, што Зянон Пазьняк — найбольш рэальны прэтэндэнт на пасаду Прэзідэнта сярод палітыкаў дэмакратычнай арыентацыі. Народны Фронт выступае за адзінства дэмакратычных сіл на прэзідэнцкіх выбарах". Падкрэсліўшы, што палітыкі-дэмакраты, якія набралі дастатковую колькасць подпісаў, засведчылі свой аўтарытэт і правы на неад'емнае месца ў палітычным жыцці Беларусі, кіраўніцтва Фронту заклікала "тых шаноўных прэтэндэнтаў, якія залічваюць сябе да дэмакратычных, а таксама іхнія каманды, разгледзець магчымасць зняцця сваіх кандыдатур на карысць кандыдатуры найбольш рэальнага прэтэндэнта". Вельмі праблематычнае (для іншых прэтэндэнтаў) меркаванне і наўрад ці рэальнае. Аднак, нельга адмовіць яго аўтарам у логіцы і дыпламатычным гусце. Пры лагічна і тактоўна пабудаванай кампаніі надалей у "каманды апазіцыянераў" шанцы могуць нават узрасці. Што за слоўным фасадам — справа другарадная, і аб тым народ пачне задумвацца толькі пасля...

Пакуль можна канстатаваць наступнае: лідэр БНФ ведае, чаго жадае. І не вагаецца ў планах і ацэнках. Праграмныя распрацоўкі будуць абнародаваны пазней, а што такі выхад з "інфармацыйнай блакады" (паводле Зянона Пазьняка) стане явай пасля паяўлення рэгістрацыйнага штэмпеля ў ягоным "прэтэндэнцкім пасведчанні" — рэч бясспрэчная. Аднак і цяпер ён дастаткова канкрэтна ставіцца да злабадзённых пытанняў. Аб'яднанне грашовых сістэм Расіі і Беларусі Пазьняк лічыць "крымінальнай з'явай, якая не мае гістарычнай перспектывы, а будучы ўрад (калі яго сфарміруе апазіцыя) стане ўрадам спецыялістаў. А вось нежаданне афіцыйных органаў улады прымаць назіральнікаў з-за мяжы, на яго думку, з'яўляецца сведчаннем яе недэмакратычнасці. Хаця, у чым запэўнілі журналістаў, БНФ выкарыстае ўвесь свой міжнародны аўтарытэт і сувязі, каб "зняць"інфармацыйны вакуум. Своеасабліва ацэньваюцца і магчымыя канкурэнты. Так, адказваючы на пытанне аб адносінах да Кебіча і Лукашэнкі, Пазьняк вобразна заўважыў, што "няважна, як гарэць у печы — з галавы ці з ног". Такую катэгарычнасць растлумачыў тым, што ў абодвух выпадках справа ідзе аб страце свабоды.

У цэлым, не ўдаючыся ў спрэчнасць слоўнай рыторыкі і палемічных выказванняў, трэба прызнаць: Зянон Пазьняк нябдлага разумее, што такое палітычны імідж. Сабранасць, падкрэсленая ўпэўненасць "галоўнага апазіцыянера" ўражваюць. Западае ў памяць і прадказанне аб выйгрышы. Што гэта — гульня на публіку, мроя, згадка пра будучыню? Прыспее час — даведаемся.

ДЗЕВЯТАЕ НЕБА

Дзяжурны па выпуску — Я. ЯСЭПКІН.

"Суперчэннэл"

ЧАКАЙ, БАГДАД

Працягваюць дзейнічаць санкцыі, уведзеныя ЗША ў адносінах да Ірака. Хаця Багдад неаднойчы заяўляў аб неабходнасці іх адмены, пакуль што Злучаныя Штаты, здаецца, не збіраюцца мяняць сваю пазіцыю.

Інфармаваныя крыніцы ў вашынгтонскай адміністрацыі паведамляюць, што афіцыйныя ўлады не бачаць магчымасці адмены санкцый да канца года.

ЯПОНЦЫ ПРАПАНОЎВАЮЦЬ НАВІНКУ...

У Японіі распрацаваны трохступеньчаты тэхналагічны працэс спалення адходаў з высокім утрыманнем вільгаці.

Вільготныя адходы змяльчаюцца і награюцца да тэмпературы 160—180° С у ванне з соевым алеем на працягу 10 хвілін, што прыводзіць да выдалення з іх 99 працэнтаў вільгаці, потым спальваюцца пры тэмпературы 950° С, а пасля рэшткі падаюцца ў другую камеру, у якой падтрымліваецца тэмпература каля 1200° С.

"Уорлднэт"

...ФРАНЦУЗЫ Ж БАРОНЯЦЦА... АД РЫНКУ

З дапамогай асацыяцый спажыўцоў французы штогод выйграюць тысячы судовых працэсаў. 20 буйнейшых спажывецкіх асацыяцый, якія з'яўляюцца членамі нацыянальнага савета па спажыванню, займаюцца вывучэннем тавараў і паслуг як дзяржаўнага, так і прыватнага сектараў.

Усе яны выступаюць у ролі пасрэднікаў паміж сваімі суайчыннікамі і рынкам. Многія з іх створаны на аснове прафсаюзных і жаночых арганізацый. А працуюць гэтыя асацыяцыі ў цесным кантакце з Федэральным саюзам спажыўцоў і Федэрацыяй французскіх сем'яў.

СЕКТАР ГАЗА ПАКІНУЎ АПОШНІ ІЗРАІЛЬСКІ САЛДАТ

Пасля 27–гадовай акупацыі апошні ізраільскі салдат пакінуў тэрыторыю Сектара Газа. Вывад армейскіх злучэнняў адбыўся ў адпаведнасці з заключанымі мірнымі пагадненнямі паміж Ізраілем і АВП.

Мясцовае арабскае насельніцтва "праводзіла" ізраільцян камянямі і бутэлькамі. Салдаты праявілі стрыманасць і толькі ў выпадку неабходнай абароны абстралялі дэманстрантаў гранатамі са слезатачывым газам. Тэль-Авіў заявіў, што і надалей будзе абараняць інтарэсы і правы яўрэйскіх пасяленцаў на палесцінскіх землях.

"Еўраньюс"

УЦЕКАЧЫ АД ІНФЛЯЦЫІ

Дзесяткі тысяч людзей у Бразіліі вымушаны займацца рабскай фізічнай працай. Гэта вынікае з дакумента, які апублікавала Міжнародная праваахоўная арганізацыя па барацьбе з рабствам.

Прадстаўнікі міністэрства працоўнай занятасці Бразіліі прызнаюць, што сітуацыя ў сферы наёмнай працы за апошнія гады рэзка пагоршылася. Пры інфляцыі, якая складае прыкладна сорак працэнтаў у год, многія літаральна гатовы пайсці на ўсё, каб знайсці работу. У пастку трапляюць часцей за іншых тыя, хто наймаецца да фермераў, уладальнікаў жывёлагадоўчых гаспадарак і на высечку лесу.

"TV-5"

ПОСТСАВЕЦКІ СІНДРОМ?

Дасягнуць міжнароднага прызнання Квебека, калі ён абвесціць сябе незалежным, — асноўная мэта замежнай паездкі лідэра партыі квебекскі блок Люсьена Бушара.

Ён прыбыў у Францыю, дзе запланаваны сустрэчы з міністрам замежных спраў Аленам Жупэ, старшынёй Нацыянальнага сходу Філіпам Сегэнам, старшынёй сената Рэнэ Манары і з самім прэзідэнтам Франсуа Мітэранам. Далейшы шлях Бушара — у Бельгію.

(Працяг на 3-й стар.).

ПАВЕДАМЛЕННІ, АТРЫМАНЫЯ ПА КАНАЛАХ СПАДАРОЖНІКАВАЙ СУВЯЗІ "ЧЫРВОНАЙ ЗМЕНЫ"

Бізнес-клас

Вядучая рубрыкі Вера ПАЛЯКОВА
Тэл. 68-28-52

Зялёнае святло СП

У Мінску завяршыўся пяцідзённы міжнародны беларуска-французскі бізнес-семінар па праблемах стварэння сумесных прадпрыемстваў. Месцам яго правядзення стаў Беларускі цэнтр перападрыхтоўкі і працаўладкавання ваеннаслужачых запасу.

Беларускі бок прадстаўлялі выкладчыкі і слухачы кафедры рыначнай эканомікі Цэнтра, кіраўнікі некаторых ваенна-вытворчых аб'яднанняў "Гарызонт", "Інтэграл", "Гранат", "Белмедтэхніка", а таксама кіраўнікі камерцыйных і іншых недзяржаўных структур. З Францыі прыехалі выкладчыкі Вышэйшай камерцыйнай школы г.Грэнобля на чале з дырэктарам Жанам Фельдманам, а таксама прадпрымальнікі і камерсанты Парыжа, Марсэля, Ліёна, Тулона.

На семінарах былі раскрыты складаныя механізмы функцыянавання ўзаемадзеяння рыначных структур, асвечаны практычныя пытанні стварэння сумесных прадпрыемстваў, праблемы іх падаткаабкладання і ліквідавання.

Французскія прадпрымальнікі вырашылі аказаць дапамогу слухачам Цэнтра ў складанні бізнес-плана па стварэнню сумесных прадпрыемстваў. Практычным вынікам пяці дзён семінара стала — заключэнне ўзаемавыгадных кантрактаў паміж французскімі прадпрымальнікамі і беларускімі партнёрамі.

Святлана КУЛІКОВА.

Да ўвагі гасцей "паўночнай Венецыі"

Калі вы жадаеце наведаць Санкт-Пецярбург на ўласным аўтамабілі, то майце на ўвазе, што ў прыватных аўтамайстэрнях гэтага горада расцэнкі на рамонт зноў павысіліся. Так, рамонт радыятара задняга моста вам абыдзецца ў 70—75 тысяч расійскіх рублёў, замена замкоў на дзверцах — у 40—60 тысяч, поўная замена кадавой сістэмы — у 200—250 тысяч рублёў. Кошт капітальнага рамонту рухавіка дасягнуў 300—350 тысяч рублёў, а афарбоўка машыны — недзе на 100 рублёў за кожны элемент. Пры гэтым кошт запчастак, фарбы, расходных матэрыялаў аплачвае таксама ўладальнік аўтамабіля.

Веды супраць падробак

На 1992 год прыпадае колькасць іх з'яўлення на валютных рынках СНД фальшывых банкнотаў СКВ. Як мяркуюць эксперты, галоўнай прычынай навадненне рынку падробкамі з'явілася адсутнасць у банкаўскіх і касавых працаўнікоў, якія маюць справу з валютай, ведаў аб сапраўднасці банкнотаў. І гэта не здзіўляе, бо да апошняга часу ў СНД не распаўсюджваліся прафесійныя апісанні банкнотаў СКВ, дапаможныя кнігі, каталогі і г.д.

У гэтай сітуацыі маскоўская выдавецкая фірма "Иван и товарищество", эксперты Цэнтральнага банка, Знешэканомбанка, МУС Расіі [illegible] "Даведнік банкнотаў СКВ" [illegible]

Кітай — "залаты" дыктатар

У мінулым годзе рост цэн на каштоўныя металы ў свеце выклікаў высокі попыт на золата з боку Кітая. [illegible] У 1993 годзе спажыванне золата ювелірнай вытворчасцю Кітая дасягнула 250 тон (у 1990-м — крыху больш за 35 тон). За вырабы з гэтага металу ў мінулым годзе кітайцы плацілі да 21 долара за грам, што амаль удвая больш, чым у суседнім Ганконгу. [illegible]

Больш таго, пачынае набываць папулярнасць у Кітаі і плаціна. [illegible] Падставы для гэтага ёсць: павелічэнне закупак плаціны кітайскай прамысловасцю, скарачэнне паставак з Расіі (14 тон у 1993 годзе з 34 — у 1991), пры тым плаціна на сусветным рынку па-ранейшаму [illegible] перавышае прапанаванне.

СКРЫЖАВАННЕ

Ці патрэбна палітыканства маладзёжнай арганізацыі?

31 сакавіка ў Мінску прайшоў V Пленум ЦК СМБ, які вызначыў дату чарговага XXXI з'езда Саюза моладзі Беларусі — 4 чэрвеня 1994 года. Паколькі да з'езда засталося не так ужо многа часу, а пытанні, якія трэба на ім разгледзець, маюць першараднае значэнне, — хацелася б выказаць некаторыя свае думкі наконт цяперашняга і будучага гэтай маладзёжнай арганізацыі.

У апошні час унутры арганізацыі прыкметна актывізаваліся сілы, якія імкнуцца ўцягнуць маладзёжны саюз у разнастайныя палітычныя гульні. Ужо забыліся, як адхрышчваліся ўсе, тады яшчэ "камсамольскія", функцыянеры ад самога слова "палітыка" у жніўні-верасні 91-га, калі над арганізацыяй увачавідкі навісла пагроза афіцыйнай забароны. Ужо некаторыя абласныя і раённыя камітэты СМБ дастаюць старыя лозунгі аб падтрымцы "палітычных блокаў левацэнтрысцкага напрамку". І нават у апараце ЦК ужо трывала ўсталёўвалася думка аб неабходнасці прыняць актыўны ўдзел у прэзідэнцкіх і іншых выбарах, падтрымаўшы на гэтых выбарах пэўныя палітычныя сілы. Першы сакратар ЦК Аляксандр Фядута перакананы, што "калі не ўвязацца цяпер у вялікую палітыку, то маладзёжную арганізацыю абавязкова раздрабняць і знішчаць"...

Што такое палітыка? Некаторыя лідэры цяперашняга Саюза, відаць, лічаць, што палітыка — гэта выбары, лозунгі, гучныя заявы і размахванне чырвонымі палотнішчамі на плошчах. А ў тым, што менавіта чырвонымі, няма ніякіх сумненняў.

Аднак, вернемся да нашай палітыкі... Я гэты тэрмін разумею інакш: палітыка — гэта, перш за ўсё, штодзённая работа з органамі дзяржаўнай улады, палітычнымі партыямі і інстытутамі ў імя адной мэты — абароны сацыяльна-эканамічных інтарэсаў моладзі. Нагадаю, што менавіта гэту мэту паставіў папярэдні з'езд. Вось тут лідэрам, якія рвуцца ў палітычныя баталіі, і прадэманстраваць бы свае магчымасці! Ёсць жа нейкі Закон "Аб агульных пачатках дзяржаўнай маладзёжнай палітыкі ў Рэспубліцы Беларусь", ёсць спецыяльная Пастанова Савета Міністраў, прысвечаная СМБ. Задача заключаецца толькі ў тым, каб прымусіць гэтыя дакументы працаваць і прыносіць рэальную карысць Саюзу моладзі і яго членам. А гэта работа вядзецца не на плошчах і не на выбарчых участках. Гэта штодзённая работа — кантакты з чыноўнікамі і дэпутатамі, лабіраванне пытанняў, якія закранаюць інтарэсы Саюза, высвятленне сваіх заканадаўчых ініцыятыў (добра што да апошняга часу ў Саюза была такая магчымасць). Так робяць практычна ўсе грамадскія арганізацыі. І часцей за ўсё — маюць поспех.

Аднак на рэспубліканскім узроўні такой актыўнасці нашага кіраўніцтва адзначана не было. Дзе там абараняць сацыяльна-эканамічныя інтарэсы моладзі, калі Саюз не ў стане абараніць сябе. Бо ні для каго не сакрэт, што большасць камітэтаў СМБ сёння эканамічна бедныя і не могуць прафінансаваць не толькі якую-небудзь маладзёжную праграму, але нават свае ўласныя зарплаты. Нават ЦК, маючы велізарны будынак у цэнтры Мінска, нейкім чынам умудрыўся сесці на шматмільённую картатэку!

Усё гэта сведчыць аб тым, што або і ў апараце ЦК, і на чале цэлага шэрагу мясцовых камітэтаў Саюза знаходзяцца некампетэнтныя людзі, ці аб тым, што гэтыя людзі вырашаюць не праблемы арганізацыі, а свае ўласныя. Дарэчы, менавіта ў такіх умовах аказалася магчымай даволі дзіўная з'ява: цэлы рад камітэтаў СМБ (напрыклад, Брэсцкі абласны і шэраг раённых) пачалі патрабаваць, каб ЦК фінансаваў іх дзейнасць зверху ўніз. Парадокс! Любая небюджэтная арганізацыя фінансуецца якраз наадварот... Усё гэта, на мой погляд, выяўляе толькі адно: коснасць і няўменне працаваць! Функцыянерам зноў хочацца ўраўнілаўкі, пры якой Магілёўскі, Гомельскі абкомы і шэраг іншых камітэтаў, якія яшчэ працуюць, былі б прыраўнаваны да тых, хто хацеў бы спакойна пераседзець "неспакойны час" ва ўтульных крэслах.

Смешна сёння слухаць некаторых лідэраў СМБ, якія заклікаюць падтрымаць тыя ці іншыя палітычныя сілы. Можна падумаць, што менавіта падтрымкі Саюза моладзі не хапае да поўнай перамогі ўсім навокал! Ці настолькі мы сур'ёзная арганізацыя, каб наш удзел у выбарчай кампаніі кім-небудзь успрымаўся сур'ёзна? Ні аўтарытэту ў нас, ні грошай — усё страцілі. Нават на сваіх членаў разлічваць не можам, таму што не ведаем дакладна, колькі іх у нас, ужо не гаворачы пра тое, што яны думаюць па таму ці іншаму пытанню. Бо зноў жа не сакрэт, што многія "думкі" раённых камітэтаў нараджаюцца часцей за ўсё не на пленумах, ці канферэнцыях, а на пашыраных бюро ці ў яшчэ больш вузкім коле... Дык можа дырэктыву разаслаць: усім членам саюза рэкамендуем галасаваць за ДСПС і КПБ? Але, па-першае, нас наўрад ці хто зразумее і паслухаецца, а па-другое, пасля такой дырэктывы з тых 130 тысяч членаў СМБ, пра якія гаварыў А.Фядута, не застанецца і палавіны. Бо калі на сацыялагічныя даследаванні няма грошай, то хоць газеты трэба чытаць! Там ясна пішуць сацыёлагі, што наша моладзь сёння калі і гатова камусьці падтрымаць, то ва ўсякім разе не камуністаў! Я, напрыклад, першым выйду з такой арганізацыі, якая абвесціць аб падтрымцы "левацэнтрысцкіх сіл"...

Тым, каго "вечна малады" ўзрост кліча на палітычныя барыкады, я б параіў змяніць арганізацыю. Ёсць жа ЛКСМБ! А тым, хто застанецца, лепш за ўсё заняцца, нарэшце, не "пераседжваннем" непрыемных часоў, а рэальнай работай. Я асабіста ўяўляю сабе такую схему: на ўзроўні рэспублікі — моцны апарат ЦК, які займаецца не "кармленнем" нізавых звёнаў, а аналітычнай, сацыялагічнай і заканатворчай работай, на якую і траціць мільёны, атрыманыя за кошт здачы ў арэнду сваіх памяшканняў. Справа ЦК — аналізаваць і ведаць палітычную і эканамічную сітуацыю, дабівацца ў дзяржавы рэалізацыі прынятых заканадаўчых і падзаконных актаў, фінансавання тых ці іншых маладзёжных праграм. Зразумела, што прыйдзецца запрашаць спецыялістаў — юрыстаў, эканамістаў, сацыёлагаў, якія павінны рыхтаваць праекты дакументаў, якія, у сваю чаргу, павінны быць пакладзены на стол прэм'еру, будучаму прэзідэнту, спікеру парламента і да т.п. Трэба працаваць сярод дэпутатаў — дняваць і начаваць у парламенце. Трэба пераконваць, даказваць і толькі тады можна будзе чаго-небудзь дабіцца. Ніякім палітыканствам мы не даб'ёмся нічога — пра нас забудуць адразу ж пасля выбараў. Зрэшты, і знішчаць нас ніхто не будзе — каму мы патрэбны?..

Што ж датычыць нізавых звёнаў, то іх справа — самім вырашаць пытанні ўласнага фінансавання, як гэта ўсюды і прынята. І больш свабоды даваць раённым камітэтам: няхай яны самі вызначаюць і пералік мерапрыемстваў, і ўзровень заработнай платы, які ў стане прафінансаваць. Кожны павінен жыць па сродках. А ад работнікаў, якія не ў стане ні зарабіць грошы, ні прыцягнуць дадатковыя крыніцы фінансавання — трэба вызваляцца. Інакш арганізацыя будзе ўтрыманскай!

Канстанцін КАРЖЭВІЧ,
рэдактар незалежнай газеты "Коммерсант Беларуси", член ЦК СМБ.

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Любіце сваю мову і культуру

Я просты беларускі чалавек. За 64 гады свайго жыцця мне шмат дзе давялося пабываць. Я быў у Расіі, Прыбалтыцы, на Украіне і ў Закаўказскіх рэспубліках і добра бачыў адносіны народаў да сваёй роднай мовы і культуры. І нідзе не сутыкаўся з такімі ганебнымі адносінамі, непавагай да роднай мовы, яе ігнараваннем, як на Беларусі. І таго, хто размаўляе на беларускай мове, могуць адразу палічыць нацыяналістам.

Наша беларуская мова самая прыгожая ў свеце, гэта мова нашых продкаў і не любіць яе нельга, бо гэта азначае забыць і здрадзіць мінуламу, нашым продкам, нашай навуцы і культуры.

Мне прыйшлося вучыцца да вайны ў польскай, савецкай, у час вайны ў нямецкай, а потым зноў у савецкай школах. Былі часы, калі ў школах забаранялася размаўляць на роднай мове. Але гэта, дзякуй Богу, засталося ў гісторыі.

І мне вельмі радасна чытаць радкі вашай газеты на роднай беларускай мове. Гэта мяне, як беларуса, вельмі натхняе. Наш беларускі дом адкрыты для ўсіх нацый, няма ўшчамлення ні рускамоўных, ні палякаў, ні яўрэяў, ні іншых нацыянальнасцей, якія насяляюць нашу Беларусь. Я лічу сябе вельмі шчаслівым, што нарадзіўся і вырас менавіта на беларускай зямлі, люблю сваю родную мову, культуру і народ.

Віктар БЯСЕЦКІ,
ветэран працы, г.Глыбокае.

АКТУАЛЬНАЕ ІНТЭРВ'Ю

Яны ўсё-ткі вернуцца да нас. Але якімі?

Напэўна, у многіх на памяці нядаўняя амністыя ў Расіі. За апошні час гэта была адна з самых буйных і нечаканых скідак, якая выйшла грамадзянам, што ўтрымліваюцца ў няволі і знаходзяцца пад следствам. Вызваліліся асуджаныя за крымінальныя злачынствы, што не з'яўляюцца цяжкімі: парушэнне правілаў аб валютных аперацыях, службовы падлог, крадзеж, злоўжыванне службовым становішчам і іншыя. Да таго ж былі спынены крымінальныя справы, заведзеныя на ўдзельнікаў падзей жніўня 91-га і верасня—кастрычніка 93-га. Літаральна "на карку" амністыі апошнія былі выцягнутыя з Ляфортава. Такім чынам, карта амністыі была разыграная не столькі як акт гуманізму, колькі ў палітычных мэтах.

Як вядома, увазе XIV нечарговай сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Саўмінам прапаноўваўся да разгляду законапраект "Аб амністыі ў сувязі з 50-годдзем з дня вызвалення Рэспублікі Беларусь ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў". Спакваля было дададзена да назову дакумента і "ў сувязі з прыняццем Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь". Законапраект не быў унесены на парадак работы сесіі. Але заўважанае не значыць, што на гэтым пытанне закрытае і ўсе праблемы вырашацца самі па сабе без удзелу заканатворчага органа. Нашая гутарка з Барысам Іванавічам МАТУСЕВІЧАМ, намеснікам міністра ўнутраных спраў, які займаецца праблемамі выканання пакаранняў.

— Вядома, што ў грамадстве і так дастаткова напружанае крымінальнае становішча і «царская» амністыя папросту выкліча гнеў у народа. Гэткая выснова, дарэчы, у якасці аргумента супраць амністыі прагучала ў сценах Авальнай залы. Вы выступалі на сесіі, але, напэўна, маеце яшчэ нешта дадаць і вытлумачыць па гэтаму пытанню.

— Калі людзям падрабязна распавесці, што ўяўляе сабой вышэйпамянёная амністыя, то аніякага ўсенароднага гневу не ўспыхне, як не выбухаў ён у час усіх папярэдніх амністый, якія мы праводзілі. У 91-м годзе была апошняя амністыя ў Беларусі з нагоды прыняцця Дэкларацыі аб дзяржаўнай незалежнасці. Крымінагеннага выбуху ў грамадстве з-за гэтага не адбылося. Перш за ўсё людзі павінны ведаць, што ні адзін злачынец, які ажыццявіў цяжкае правапарушэнне, з месцаў пазбаўлення волі вызвалены не будзе. Гэта самае галоўнае. Амністыя тычыцца тых, хто ўчыніў няцяжкія, ненасільныя над асобай злачынствы. Сюды адносяцца грамадзяне, што ўпершыню судзімыя, атрымалі тэрмін зняволення да трох гадоў і знаходзяцца ў калоніях агульнага рэжыму. Між іх у першую чаргу маецца на мэце вызваліць непаўналетніх, жанчын, якія ўпершыню парушылі закон і ажыццявілі няцяжкія злачынствы. Гэтыя катэгорыі зняволеных пры атрыманні волі крымінагенную сітуацыю не пагоршаць. Адзінае, што мы прапануем, магчыма, тым людзям, якія паўторна асуджаныя, крыху змякчыць іх пакаранне наступным чынам. Калі ажыццёўлена няцяжкае злачынства, пры ўмове адбыцця паловы тэрміну пакарання, частка тэрміну зняволення, што засталася, змяншаецца напалову. Заўважанае не значыць, што літаральна заўтра гэтыя людзі прыйдуць у наша асяроддзе.

— Атрымліваецца, што сярод мяркуемых амнісціраваных большасць асоб, якіх не вызваляюць, а якім скарачаецца тэрмін пакарання.

— Так. У прапануемым варыянце законапраекта ёсць яшчэ паслабленні. Судзімым больш як два разы, ізноў-такі пры ўмове адбыцця паловы тэрміну пакарання, астатнюю частку тэрміну зняволення скараціць на траціну. Усё роўна ж гэтыя людзі ў рэшце рэшт выйдуць на волю. Мы ад іх аніяк не пазбавімся. На Месяц іх нават пры ўсім жаданні не адправім. Гэтыя людзі будуць побач з намі — хочам мы гэтага ці не. Такі ўжо наш лёс — ужывацца з імі.

— Што і казаць — незайздросны лёс. Барыс Іванавіч, хто быў распрацоўшчыкам законапраекта аб амністыі?

— Праект закона распрацаваны МУС сумесна з Міністэрствам юстыцыі, Пракуратурай, Вярхоўным судом. Такім чынам, чатыры ведамствы рыхтавалі праект Закона аб амністыі. Унеслі яго на разгляд Саўміна. Урад са свайго боку як структура, якая валодае заканадаўчай ініцыятывай, прадставіў праект закона ў Вярхоўны Савет рэспублікі.

— Чаму, на ваш погляд, дэпутаты не прагаласавалі за прыняцце на парадак работы сесіі пытання аб амністыі?

— Большую ролю тут адыгралі эмоцыі. Злачыннасць нарастае шалёнымі тэмпамі, і пад уздзеяннем эмацыянальных фактараў сёння непрэстыжна рабіць гэта памілаванне. Але мы не можам увесь час займацца толькі пакараннем. За час існавання беларускага Крымінальнага кодэкса праз калоніі прайшло 400 тысяч чалавек. У Беларусі судзяць людзей разы ў 4 болей, чым у Польшчы, і, напэўна, разоў у 10 болей чым ва ўсходнееўрапейскіх краінах. Напрыклад, у Польшчы на 40 мільёнаў насельніцтва прыпадае 60 тысяч асуджаных, у Беларусі ж на 10 мільёнаў насельніцтва ў следчых ізалятарах і калоніях — 46 тысяч, а разам з умоўна асуджанымі — 50 тысяч зняволеных.

— Распавядзіце больш падрабязна пра сітуацыю ў турмах, калоніях, следчых ізалятарах.

— Сёння на аднаго зняволенага прыходзіцца 1,2 $м^2$, так бы мовіць, жылой плошчы. Следчыя ізалятары перапоўнены настолькі, што людзі не маюць індывідуальнага спальнага месца. Камера разлічаная на 12 чалавек, там жа знаходзіцца — 18—20. Спяць па чарзе на лавах ці падлозе (выдаём матрацы). Лазня працуе кругласутачна. 20 хвілін даецца чалавеку на тое, каб памыцца. Болей таго ў цяперашні час упершыню за ўвесь пасляваенны перыяд гэткі лік напоўненасці месцаў пазбаўлення волі.

— У выпадку амністыі як вызваленых уладкаваць на працу, калі паўсюль пануе беспрацоўе. Пра якую сацыяльную рэабілітацыю можа ісці гаворка?

— Дык сёння гэтыя людзі нават у выпраўленчых установах увогуле пазбаўленыя ўдзелу ў працы. На ўтрыманне ж аднаго зняволенага ў год выдаткоўваецца 2,5 мільёна рублёў. Адкуль бяруцца гэтыя грошы? З нашага дзіравага, нашага беднага бюджэту. А ўсяго з бюджэту на службу выканання пакарання мы забіраем 94 мільярды рублёў. Заўважце, па цэнах яшчэ дакрасавіцкіх. Хутка ж будзем на ўтрыманне зняволеных запытваць столькі сродкаў, колькі выдзяляецца Міністэрству абароны. Асуджаных жа неабходна пакарміць тры разы ў дзень, апрануць і даць хаця б мінімальную магчымасць набыць у турэмнай краме зубную пасту, шчотку, насоўку, канверт. Чатыры ведамствы, якія выпрацавалі законапраект, упэўненыя — амністыя наспела. У 93-м годзе прырост асуджаных склаў 15 тысяч, а па тэрміну вызвалілася ўсяго 8 тысяч. Астатак у 7 тысяч застаўся. А колькі за апошні час пабудавалася калоній? Мы павінны нашай дзяржаве сказаць, што турэмная сістэма ў рэспубліцы прыйшла да свайго фінішу. Яна сёння ўжо няздольная прыняць больш людзей. Давайце тады, як у іншых дзяржавах, наладжваць адтэрміноўку пакарання ў сувязі з тым, што няма месца. Патрэбна сапраўдная чарга ў турмы.

— Апошнім часам пад турмы перарабляюцца былыя ваенныя аб'екты.

— Мы ўжо, па сутнасці, прынялі тры ваенныя гарадкі, дзе была размешчана ядзерная зброя. Магу канкрэтова пералічыць іх месцазнаходжанне. Гэта так званыя Воўчыя Норы ў Брэсцкай вобласці, Рэчыца і пад Слуцкам. Па ўзгодненасці з Міністэрствам абароны і дзяржаўнай камісіяй па прыёмцы ваенных гарадкоў, якую ўзначальвае Станіслаў Васільевіч Брыль — намеснік старшыні Саўміна, яшчэ разглядаем пытанне, каб хаця 2—3 ваенныя гарадкі перайшлі пад размяшчэнне зняволеных. Безумоўна, шмат сродкаў запатрабоўвае перапрафіляванне ваенных пабудоў. Перш за ўсё таму, што неабходна ўзвесці ахоўныя загароды, стварыць умовы для працы адміністрацыі, набраць людзей, навучыць іх. На гэта як мінімум ідзе год.

Нам крыху крыўдна, што Саўмін адмяніў сваё раней прынятае рашэнне, у адпаведнасці з якім службе выканання пакаранняў перадавалася 8 ваенных гарадкоў. Пад рознымі зачэпкамі 5 аб'ектаў ад нас забралі. Але калі б не перапрафіляванне вайсковых забудоў, то аддавай сотні мільярдаў рублёў на стварэнне новых калоній.

— А ў чым Вы бачыце прычыны росту злачыннасці?

— Ва ўмовах нашага жыцця. Ствараецца агромністая армія беспрацоўных — вось сацыяльная глеба для злачынстваў. Што казаць, калі сёння рабочыя на трактарным і аўтазаводзе працуюць па 10—12 дзён у месяц, прыносяць у сям'ю мізэрныя заробкі. Па-другое, крызіс маралі. Многія маральныя каштоўнасці сышлі, новыя ж ім на змену не ўсталяваліся. Апошнія мы папросту не гатовыя прыняць. Усё гэта, разам узятае, называецца пераходным перыядам у жыцці грамадства. Органы ўнутраных спраў толькі змагаюцца з тымі з'явамі, якія "выдае нагара", соцыум. Нас, калі хочаце, можна назваць санітарамі. Калі зусім нядаўна ў рэспубліцы фіксавалася 30 тысяч злачынстваў (літаральна 5 гадоў таму), то ў мінулым годзе зарэгістравана 100 тысяч. Адкуль гэта? Што змянілася? Дык поўнасцю змянілася наша жыццё, і вялізная колькасць людзей аказалася ўцягнутай у злачынную дзейнасць. Самагонаварэнне квітнее, спекуляцыя таксама. Камерцыйныя структуры працуюць не на грамадства, а на сябе.

— Вы працуеце ў структуры, якая адначасова займаецца і барацьбой са злачыннасцю і выкананнем пакаранняў. Як вашыя калегі ставяцца да ідэі амністыі, у прыватнасці тыя, што займаюцца прафілактыкай правапарушэнняў, вядуць крымінальныя справы, змагаюцца са злачынным светам.

— Канешне, не з захапленнем яны ўспрымаюць верагоднасць амністыі. Чаму? Бо выдатна разумеюць, што колькасць так званага падсправаздачнага ім элемента ўзрасце. Але ў той жа час ніхто з іх не пярэчыць гэтай дзеі, таму што ўсведамляе: толькі пакараннем справу не выправіш. Ведамства ў рэшце рэшт адно. Калі на адным краі баліць, то на другім лягчэй не стане. Да таго ж ілюзорнай ідэі перавыхаваць чалавека ў месцах зняволення, як гэта было раней, мы сёння перад сабой не ставім, а вылучаем больш сціплую задачу. Добрасумленна, у адпаведнасці з законам, выканаць пакаранне, прызначанае судом. Месца для ілюзій не пакідае і такая лічба — 40 працэнтаў тых, хто паўторна ажыццявіў злачынствы. Гэтыя людзі ўжо аднойчы, так бы мовіць, прайшлі праз нашыя рукі і ўсё роўна не збочылі са злачыннага шляху.

— І тым не менш мы гаворым пра амністыю як акт гуманізму.

— Калі мы будуем прававую дзяржаву, то не павінны скарыстоўваць толькі каральныя метады. Усё павінна быць узважаным. З аднаго боку — няўхільнасць пакарання, з другога — падтрымка чалавека, які стаў на шлях выпраўлення. Хаця апошняе не такая частая з'ява, як хацелася б.

— Але як вытлумачыць ахвярам злачынстваў, іх родным, блізкім неабходнасць амністыі?

— Канешне, гэта крыўдна, калі чалавек ажыццявіў цяжкае злачынства і мы будзем яго мілаваць. Для ахвяр злачынстваў самае крыўднае іншае, калі нераскрытае злачынства і правапарушальнік не пакараны па ўсёй строгасці закона ў адпаведнасці з учыненым. Паўтараю, мы не прапануем вызваліць тых, хто ажыццявіў злачынствы супраць асобы. Мы не стараемся пагалоўна адпусціць пад амністыю, не ў нашых гэта інтарэсах.

— Атрымліваецца замкнёнае кола. Беспрацоўе, падзенне маралі, увогуле тое, што Вы назвалі пераходным перыядам спараджае злачыннасць, але пасля вызвалення сацыяльнай рэабілітацыі асобы не настае і чалавек атрымліваецца зноўку зрынутым у злачынны свет.

— На вялікі жаль, гэта так. Пакуль мы не створым спрыяльныя ўмовы для нашага жыцця, нам прыйдзецца быць сведкамі пастаяннага росту злачынстваў, праяў законанепаслухмянасці. І ніякія органы ўнутраных спраў, хоць бы мы зрабілі міліцыянтам кожнага другога жыхара рэспублікі, становішча не выратуюць. На мой погляд, найлепшая прафілактыка правапарушэнняў — раскрыццё злачынстваў і няўхільнасць пакарання.

— Магчыма рост колькасці асуджаных паказвае павышэнне раскрываемасці злачынстваў?

— Трэба глядзець не на колькасць асуджаных, а на астатак — нераскрытыя злачынствы. Гэты паказчык самы галоўны.

— Вашыя наступныя крокі, звязаныя са сцвярджэннем свайго пункту погляду на амністыю?

— Мы збіраемся выносіць законапраект на наступную сесію, прадставіць яго больш аргументавана і пераканаць дэпутатаў у неабходнасці амністыі.

— Колькі чалавек усяго ў выпадку прыняцця закона падпадзе пад амністыю?

— Па фармальных прыкметах — 18 тысяч. Але гэтая лічба запатрабоўвае ўдакладнення. Яе неабходна "расшыфроўваць", інакш яна папросту палохае людзей. Вызваленню падлягае 1848 чалавек зняволеных, астатнія — умоўна асуджаныя, якія не знаходзяцца ў месцах пазбаўлення волі, а ўтрымліваюцца пад наглядам спецкамендатур. Апошнія носяць цывільную вопратку, уваходзяць у нейкія працоўныя калектывы, і разам з намі атрымліваюць грошы за сваю працу. У іх толькі абмежаваны рэжым і яны знаходзяцца ў месцах вызначаных органамі ўнутраных спраў. Сярод мяркуемых амнісціраваных яны складаюць ільвіную долю, бо ажыццявілі нязначныя злачынствы. Далей. 2500 — вось быццам бы вялікая лічба. Гэта колькасць тых асуджаных, якім да вызвалення засталося менш як 6 месяцаў. У рэшце рэшт апошняя катэгорыя зняволеных. Пасля ўважлівага разгляду іх спраў, калі яны заслужылі сваімі паводзінамі, ім змякчаецца пакаранне шляхам скарачэння тэрміну зняволення. Так што прапанаванай амністыі па сваёй шырыні далёка да "царскай". Яна будзе вельмі ашчаднай.

Гутарку вяла
Алена АГІБАЛАВА.

НАВІНЫ АД ГАЎДЭАМУСА

"І таленту не пашкодзіць вучоба" —

лічыць дэкан факультэта журналістыкі БДУ імя Скарыны Алег СЛУКА

— Алег Георгіевіч, ходзяць такія чуткі, што пры журфаку адкрываецца літаратурнае аддзяленне...

— Справа ў тым, што да гэтага часу нашы пісьменнікі і паэты вучыліся пераважна ў Маскоўскім літаратурным інстытуце. А цяпер нам трэба збіраць беларускую таленавітую моладзь вакол свайго цэнтра, якім з'яўляецца універсітэт з багатымі гістарычнымі традыцыямі, назапашаным вопытам падрыхтоўкі такіх людзей. Мы падлічылі, што пасля вайны (журфаку ў гэтым годзе спаўняецца 50 гадоў) на факультэце было падрыхтавана шмат паэтаў і празаікаў. Большасць членаў Саюза пісьменнікаў — нашы выпускнікі. Дык дзе ж яшчэ рыхтаваць будучых празаікаў, паэтаў, літаратурных крытыкаў, драматургаў, перакладчыкаў (у нас будзе шмат і іншых профіляў), як не на журфаку! Таму ў гэтым годзе быў зроблены запыт у Міністэрства адукацыі і нам дазволілі ўвесці такую спецыялізацыю.

— Па якіх прынцыпах вы будзеце адбіраць абітурыентаў?

— Уступныя экзамены будуць такімі ж, як і для ўсіх журналістаў, што паступаюць на літаратурную працу ў газеты, часопісы, на радыё, тэлебачанне і міжнародную журналістыку. Абітурыенты прыйдуць са сваімі вершамі, апавяданнямі ці можа раманамі ў прыёмную камісію. Там пагляддзяць, прааналізуюць і скажуць ці ёсць у гэтага чалавека вобразная і паэтычная іскра. Таксама будзе творчы конкурс (сачыненне на беларускай мове) і экзамен па замежнай мове.

— Дык навошта ж чалавеку вучыцца, калі ў яго ёсць іскра і ён добра піша вершы ці прозу?

— Проста ўмець нешта пісаць зусім недастаткова. Ствараць нядрэнныя вершы можна пачаць і ў 13 гадоў, але ж калі не вучыцца, можна так і застацца на гэтым узроўні. Каб быць добрым пісьменнікам, трэба ведаць і філасофію, і ўвесь цыкл гуманітарных навук, і шмат іншага. Калі чалавек таленавіты, да яго здольнасцей трэба дадаць шмат ведаў. Каб гэты талент глабальна рос і змог увасобіць не толькі тое, што ўжо напісана, а каб ён сам сказаў сваё асабістае слова. А гэта цяжэй. Колькі людзей піша вершы, а паэтамі становяцца адзінкі.

— Але гэтыя самыя «адзінкі» — Колас, Купала, Горкі і іншыя — не вучыліся ў літаратурных інстытутах, але занялі вызначальнае месца ў літаратуры.

— Гэты прыклад трэба заўсёды помніць і прыводзіць. Але ён толькі паказвае, што кожнаму, хто хоча паспрабаваць свае сілы, трэба вельмі доўга, моцна і напорыста вучыцца, каб наблізіцца да іх узроўню. Таму што пераўзысці будзе вельмі цяжка. Гэта — геніі. А геніі, як і зоркі, нараджаюцца вельмі рэдка. Хмара наплыве і можа закрыць зорку, а грамадства павінна ведаць: "За хмаркай свеціць зорка". Наша паэзія — гэта не нейкі кволы парастачак, а засеянае поле. Адзін колас — гэта радасна. Але каб хлеба было шмат, у нас павінна быць добрае поле. Чым больш будзе паэтычных людзей, тым больш магутным будзе дрэва нашай літаратуры. І тады яно будзе бачна не толькі ў Беларусі, але і ў іншых краінах. Мы павінны ўпісвацца ў сусветную літаратуру. Нам патрэбен штуршок для развіцця сучаснай літаратуры, і ў першую чаргу — паэзіі. Я не хачу пакрыўдзіць паэтаў, якія ёсць на Беларусі, але шчырае ў высокім сэнсе паэтычнае слова вельмі рэдкае. Я лічу, што паэзія — вельмі адметная рыса юнацтва. І як кажуць, была б мая воля, я б увёў у школе вершаванне як абавязковы прадмет. Пушкін выхоўваўся ў Царскасельскім ліцэі, дзе была створана такая атмасфера, што яго талент ад прыроды вырас да генія. Літаратурны інстытут у Маскве зрабіў шмат для падрыхтоўкі пісьменніцкіх кадраў усяго Савецкага Саюза. І можна дзякаваць за гэта. Я ведаю шмат празаікаў і паэтаў, якія скончылі гэты інстытут і вельмі плённа працуюць на ніве беларускай літаратуры. Але цяпер, калі мы ідзём у новае тысячагоддзе і думаем пра сваё беларускае слова, нам патрэбны новы грунт для высвячэння і падрыхтоўкі такіх людзей. У нашай Беларусі жыве звыш 10 мільёнаў. Па ўсіх вымераных і невымераных мудрых канонах, гэта народ, які можа мець сваіх Нобелеўскіх лаўрэатаў і зорак першай велічыні, як Францыск Скарына, Янка Купала, Якуб Колас, Максім Багдановіч. І калі іх не шукаць, яны могуць прайсці ў прасторы і часе і не дайсці да людзей.

— Але ж існуюць часопісы, якія выяўляюць і збіраюць вакол сябе таленавітую моладзь.

— Часопісы, маладзёжныя рэдакцыі радыё і тэлебачання, рэспубліканскія газеты — усе яны даюць першае слова юным талентам. І тым самым робяць вялікую справу, але яе трэба пашыраць. Выдаць сваю першую кніжку маладому паэту вельмі цяжка. А на журфаку і гэта магчыма.

— Якім чынам?

— У нас ёсць спецыяльнае абсталяванне, лабараторыя, камп'ютэры, на якіх можна набраць тэкст. Што такое першая кніжка паэта? Гэта амаль пуцёўка ў паэтычнае жыццё. Мастак вырастае толькі на сваёй вельмі дасціпнай і ўпартай працы. Яму патрэбна трэніроўка. А паэту, яшчэ, як і музыканту, трэба сваю паэзію, музыку накладваць на нейчы слых. Каб ён рос, яго трэба слухаць, аналізаваць і крытыкаваць. Бо ён, як дрэва, а калі дрэва пасадзіць і не паліваць, яно ж засохне. І таму я лічу, што літаратурнае аддзяленне — гэта вельмі важная дзяржаўная справа.

— А якім будзе набор на літаратурнае аддзяленне?

— Цяпер цяжка сказаць. Мы паглядзім, колькі людзей да нас прыйдзе, і адбяром лепшых на аснове творчага конкурсу.

— Хто будзе ў вас выкладаць?

— Мы хочам прыцягнуць да гэтага знакамітых літаратараў. Будзем прасіць і Васіля Зуёнка, і Сяргея Законнікава, і маладых паэтаў і празаікаў. Чаму не запрасіць да нас шаноўнага Васіля Быкава. Ён з задавальненнем прыйдзе і правядзе з маладымі добрую гутарку. Мы запросім тых, хто сталі сапраўднымі майстрамі ў беларускай літаратуры.

— У Брусава была літаратурная школа, адным з выпускнікоў якой з'яўляецца У.Дубоўка. А ці стануць вашы выпускнікі такімі ж знакамітымі?

— Стануць.

— Вы лічыце, што такія людзі ёсць, і вы іх знойдзеце?

— Зразумела. І доказ гэтаму просты. Па-першае, на літаратурнае аддзяленне прыйдуць тыя, хто марыць пра гэта. І такіх шмат — з 300—400 абітурыентаў, якія кожны год прыходзяць на наш факультэт, не менш як 50 чалавек пішуць вершы. Але ж тады мы не рыхтавалі паэтаў і празаікаў. Цяпер, калі мы будзем іх вучыць, яны прыйдуць у значна большай колькасці. А па-другое, у нас будзе фактычна індывідуальнае навучанне. І Ніл Гілевіч, і Рыгор Барадулін, і Васіль Быкаў, і Васіль Зуёнак — усе яны будуць весці свае літаратурныя школы. У кожнай з такіх школ будзе па 3—4 чалавекі.

Гутарку вяла
Алеся КУЗНЯЦОВА.

Юбілей адзначае адна з самых маладых навуковых устаноў рэспублікі — Гомельскі дзяржаўны універсітэт. Яму споўнілася 25 гадоў. За гэты параўнальна невялікі тэрмін выкладчыкамі і студэнтамі ВНУ зроблена нямала. Вялікая колькасць распрацовак студэнцкага канструктарскага бюро знайшла прымяненне ў народнай гаспадарцы. Выпускнікі універсітэта працуюць сёння ў многіх кутках рэспублікі і за яе межамі.

У апошні час вучоныя універсітэта актыўна займаюцца даследаваннем культурнай спадчыны Ф.Скарыны. У музеі-лабараторыі сабраны вялікі матэрыял аб яго жыцці і творчасці. А самой ВНУ ў 1988 годзе прысвоена імя Францішка Скарыны.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БЕЛІНФАРМ.

ДЗЕВЯТАЕ НЕБА

На сёмы тэрмін

У Дамініканскай Рэспубліцы адбыліся прэзідэнцкія выбары. Цяпер працягваецца падлік галасоў у падтрымку прэзідэнту.

З вялікім адрывам лідзіруе Жаакін Балагер, які быў выбраны на высокую прэзідэнцкую пасаду на сёмы тэрмін. Падлічана ўжо тры чвэрці ад усёй колькасці галасоў.

У Кігалі без перамен

Грамадзянская вайна ў Руандзе ўскалыхнула свет маштабам чалавечых ахвяр і разбурэнняў. За апошні час тут загінулі сотні тысяч людзей, у асноўным — цывільнае насельніцтва. Руандзійцы ўцякаюць у суседнія дзяржавы.

ААН мае намер дапоўніць да 400 "блакітных касак", якія цяпер знаходзяцца ў Руандзе, яшчэ 5000 салдат. Яны размесцяцца ўздоўж мяжы і ўтвораць зоны бяспекі. Рэспубліка Гана павінна накіраваць сюды 500 сваіх вайскоўцаў, аднак пакуль што не робіць гэтага, бо няма яснасці, хто будзе фінансаваць міратворчую акцыю.

"Зорка" пад арыштам

Зорка амерыканскага тэніса, алімпійская чэмпіёнка Джэніфер Капрыяці была арыштавана паліцыяй гарадка Корэл-Гейблз (штат Фларыда). Яе абвінавачваюць у захоўванні наркотыкаў.

Пры вобыску, які правялі з яе згоды ў нумары атэля "Гейблз", дзе Капрыяці спынялася, паліцыя знайшла пэўную колькасць марыхуаны. Амерыканскія сродкі масавай інфармацыі ўспамінаюць, што Капрыяці раней ужо ўступала ў канфлікт з законам, калі ў снежні мінулага года выкрала ў ювелірнай краме сярэбраны пярсцёнак коштам у 15 даляраў. Тады былі два тлумачэнні: юны ўзрост і ненаўмыснасць дзеяння.

Магдэбургская разборка

Ад 40 да 60 маладых людзей, якія прытрымліваюцца правараэкстрэмісцкіх поглядаў, арганізавалі ў германскім горадзе Магдэбургу сапраўднае паляванне на мясцовых "гастарбайтэраў" з Турцыі.

Спачатку яны разграмілі турэцкі малочны бар і харчэўню, а потым узяліся за гандлёвыя кропкі, разбіваючы лаўкамі вітрыны і нападаючы на гаспадароў. Тым давялося абараняцца з дапамогай нажоў. Пацярпела не менш як 6 чалавек. Іх магло быць значна больш, калі б своечасова не з'явілася паліцыя.

Рух на поўдзень?

У Йемене прадстаўнікі "поўначы" паведамілі аб разгроме брыгады паўднёвых войскаў і аб адкрыцці новага фронту ў раёне нафтавых радовішчаў за 240 кіламетраў ад Адэна.

Як прадстаўнікі "поўдня", так і "поўначы" жадаюць усталяваць свой кантроль над багатым нафтай раёнам Шабва. Паводле паведамленняў з Йемена, у выніку баёў паўночныя злучэнні захапілі вялікую колькасць танкаў і іншай бранятэхнікі.

Першым узнагароджаны Іствуд

У Канах праходзіць 47-ы Міжнародны кінафестываль. У яго конкурснай праграме ўдзельнічаюць 23 фільмы.

У вынясенні вердыкту рашаючае слова належыць 63-гадоваму амерыканскаму акцёру і рэжысёру Клінту Іствуду. Днямі міністр культуры Францыі ўручыў старшыні журы (менавіта на гэтую "ролю" Клінт Іствуд быў запрошаны ў Канны) ордэн Камандора мастацтваў і літаратуры.

Прывілеі для ката

Каты бываюць свойскія, дваровыя, бадзяжныя. А яшчэ — прэзідэнцкія. Рэдкаму супрацоўніку адміністрацыі ЗША даводзіцца так часта бачыць кіраўніка дзяржавы, як кату па мянушцы Сокс, любімцу Клінтанаў.

Гэтага ката часта выгульваюць на лужайцы перад Белым домам. А бывае — праводзяць у канферэнц-залу для брыфінгаў як пачэснага "госця".

ПАВЕДАМЛЕННІ, АТРЫМАНЫЯ ПА КАНАЛАХ СПАДАРОЖНІКАВАЙ СУВЯЗІ "ЧЫРВОНАЙ ЗМЕНЫ"

Вайсковы выпуск

Родная мова "ў армейскім мундзіры"

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ

У адной з чарговых публікацый па беларусізацыю ў Чырвонай Арміі знайшоўся камень і ў наш сучасны вайсковы "агарод". Маўляў, калісьці стаўленню да беларускай мовы трэба сённяшнім Узброеным Сілам павучыцца, узяць шмат што на ўзбраенне. Згодзен, трэба павучыцца. Але ж не толькі вайскоўцам, але і ўсяму сучаснаму грамадству. А што датычыць вострай крытыкі за нядбайнасць міністэрстваў і іншых структур у дачыненні да дзяржаўнай мовы, то з гэтай нагоды раю ўсім жадаючым азнаёміцца з дапаможнікам для вайскоўцаў "Беларуская мова" (аўтары — палкоўнік Усевалад Міхайлавіч ТАНАНА і Валянціна Карлаўна РАМАНЦЭВІЧ). Выдадзены тыражом у дзесяць тысяч экзэмпляраў падручнік напэўна патрапіў у воінскія калектывы. Складзены з разлікам на салдата і афіцэра дапаможнік можа быць карысны ўсім, хто пачынае вывучаць беларускую мову.

Гэтую акалічнасць заўважылі і дзялкі ад бізнесу. На Камароўцы "стратэгічна важную" літаратуру па мове, адрасаваную вайскоўцам, прадаюць па дзесяць тысяч "зайчыкаў" і вышэй за адну кніжку. І зусім не чужаземным шпіёнам, а цывільным грамадзянам, жадаючым вывучаць беларускую мову.

А тыя, хто не здольны на прыкметы рынкавых адносін, пішуць лісты, адрасаваныя ў міністэрства, тэлефануюць, просяць, каб і ім (пагранічнікам, міліцыі, салдатам унутраных войскаў) дапамаглі з набыццём падручніка, падрыхтаванага ўпраўленнем выхаваўчай работы Міністэрства абароны Рэспублікі Беларусь.

Гартаючы старонку за старонкай дапаможніка для вайскоўцаў, натрапіў на такія словы. Іх аўтар — вядомы пісьменнік Ян Скрыган. Цытата, выбраная В.Раманцэвіч і У.Тананай, з'яўляецца апошнім запісам, пакінутым пісьменнікам перад смерцю на рабочым стале. "Можна грабаваць чалавекам, — напісаў Ян Скрыган. — А мовою нельга грабаваць, бо гэта народ... Упоравень са словам Радзіма заўсёды мова. Без мовы не можа быць народа. Калі памірае мова, памірае і народ, сыходзіць з гістарычнай сцэны. Добра ведаючы гэта, ад бязроднага нігілізму перасцерагаў Францішак Багушэвіч: "Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмерлі!"."

Далей словы таго ж Яна Скрыгана: "А ірландскі вучоны Дэві сказаў так: "Кожны народ павінен абараняць сваю мову больш, чым граніцы, бо мова — гэта галоўная зброя абароны, куды больш моцная, чым усе яго цытадэлі"."

У словах Яна Скрыгана — своеасаблівы эмацыянальны настрой ці не ўсяго дапаможніка, увесь матэрыял якога ўмоўна разбіты на 26 заняткаў. Тэматычны матэрыял падабраны надзвычай умела, граматна. У руплівага вучня праз тэксты, укладзеныя да кожных з заняткаў, безумоўна, прыйдзе павага да беларускай мовы, беларускай культуры. Аўтары дапаможніка не абмяжоўваліся добра знаёмымі дасведчанаму чытачу этнаграфічна-гістарычнымі матэрыяламі, а правялі самае шырокае даследаванне мастацкай літаратуры. І ў паэзіі, і ў прозе выбралі ў першую чаргу тое, што знаёміць з ваеннай лексікай, што павінна быць блізкім вайскоўцу па характару, па тэматыцы. Многія празаічныя ўрыўкі, многія вершы — пра вайну, пра нялёгкую салдацкую долю.

Дапаможнік наладжвае самае шырокае знаёмства з беларускай літаратурай, з яе велізарнымі ўзорамі. Дапаможнік для вайскоўцаў "Беларуская мова" яшчэ раз падкрэслівае: у ёй [illegible].

Безумоўна, спецыялісты — і мовазнаўцы, і тэарэтыкі ваеннай справы — знойдуць у дапаможніку пэўныя хібы. І добра было б, каб свой погляд на яго выказалі спецыялісты, а таксама і салдаты, і афіцэры, якія ім карыстаюцца. Тут варта згадаць толькі тое, што ўсяляк варта сустрэць з задавальненнем і з усіх боку — кожную новую сустрэчу з беларускай кнігай. Але ж галоўнае (з выдавецкай да памогай выдавецтва часопіса "Адукацыя і выхаванне" і Мінскай фабрыкі каляровага друку) зроблена — першы сучасны дапаможнік для вайскоўцаў "Беларуская мова" складзены і выдадзены.

Вянок да абеліска і магнітафоны суворацам...

На беларускай зямлі пабывала нямецкая дэлегацыя на чале з парламенцкім сакратаром пры бундэсверы Б.Вільцам. Памятаючы пра вялікі подзвіг беларускага народа і пра тое, што ў нашай рэспубліцы ў гады вайны загінуў амаль кожны чацвёрты жыхар, члены нямецкай дэлегацыі пасля прыбыцця ў Мінск пабывалі на плошчы Перамогі, дзе воіны роты ганаровай варты ад імя бундэсвера ўсклалі вянок да абеліска ля Вечнага агню. Пасля чаго адбылася шчырая гутарка нямецкай дэлегацыі з першым намеснікам міністра абароны Беларусі А.Тушынскім. У яе ходзе нямецкія госці пацікавіліся лёсам захаванняў сваіх суайчыннікаў франтавой пары, якіх нямала на тэрыторыі нашай рэспублікі.

Шчодрымі на сустрэчы і памятныя падарункі былі гэтыя чатыры дні. Калегі Б.Вільца па парламенту, ваенныя і журналісты, якія суправаджалі дэлегацыю, многае ўбачылі і пра многае даведаліся, расшыраючы дыялог паміж Усходам і Захадам. Але, бадай, асабліва запомнілася нашым гасцям наведванне Мінскага суворааўскага вучылішча, камандаванне якога гасцінна расчыніла перад імі дзверы аўдыторый, класаў і вучэбных кабінетаў, даўшы магчымасць бліжэй пазнаёміцца з арганізацыяй навучальнага працэсу, быту і адпачынку сваіх выхаванцаў, якія носяць на плячах чырвоныя пагоны.

Аляксей БЕЗВЯСЕЛЬНЫ. Фота аўтара.

З Парыжа пісьмы ідуць доўга...

Многа новага паявілася сёння ў міжнародных адносінах. У ваенным супрацоўніцтве таксама. Некалькі беларускіх афіцэраў пачалі вучобу за мяжой. Два з іх — у Францыі, на інтэрнацыянальным факультэце агульнаармейскай акадэміі ў Парыжы. Пазнаёмімся з адным з іх — падпалкоўнікам Сяргеем ГРЫШЧАНКАМ.

— Сяргей, спачатку адкажы на такое пытанне: як ты наогул трапіў сюды на вучобу?

— Не ведаю, чаму выбралі мяне. Магчыма, адыграла ролю тое, што ў суворааўскім і агульнавайсковым вучылішчах вывучаў французскую мову. Напярэдадні новага года патэлефанавалі з кадравых органаў і спыталі, ці не хачу вучыцца ў Парыжы. Адказаў, калі пашляце — не адмоўлюся. У поспех не верыў, але пасля навагодняга свята прыйшло распараджэнне афармляцца ў замежную камандзіроўку ў Парыж.

— Ну, і як даецца замежная вучоба?

— Меркаваць пакуль цяжка, у нас яшчэ ідзе моўная падрыхтоўка. Асноўныя заняткі пачнуцца з першага верасня. Але ад Леаніда Закрэўскага, які вучыцца тут ужо год, ведаю: вучоба тут нялёгкая, затое цікавая. Напрыклад, лекцыі па ваенных дысцыплінах чытаюць усе камандзіры дывізій французскіх узброеных сіл. Па гуманітарных прадметах — прафесары буйнейшых універсітэтаў, уключаючы славутую Сарбону. Відэа і камп'ютэры тут усюды. Многа практыкі. Закрэўскага і сёння няма ў Парыжы. Яны праходзяць цяпер тэму ВМФ. Вывучаць яе паехалі на Міжземнае мора, дзе і караблі паглядзяць і нават у марскі паход на авіяносцы адпраўяцца. Леанід за гэты год шмат цікавага пабачыў у Францыі. А ў хуткім часе іхні курс будзе вывучаць асаблівасці выкарыстання французскіх ваеннаслужачых за рубяжом. "Класамі" для гэтых урокаў ім будуць Афрыка і Лацінская Амерыка. На долю Леаніда выпала Афрыка, востраў Равіньён паблізу Мадагаскара.

— Цікавая вучоба, што ні кажы?

— Цікавая. На нашым факультэце ёсць прадстаўнікі практычна з усёй планеты. Нават з ЗША афіцэры вучацца. З усіх рэспублік былога СССР таксама. Няма толькі расійскіх і ўкраінскіх слухачоў. Аднак не варта думаць, быццам вучоба тут складаецца з адных захапляльных паездак. Патрабаванні да ведаў тут вельмі строгія. І нельга апраўдацца, як гэта ў нас на радзіме бывае, маўляў, не вучыў таму, што хварэў ці ў нарадзе стаяў. У Францыі гэты нумар не праходзіць. Напрыклад, здавалі мы нядаўна пісьмовы экзамен па мове. Пасля ў акадэміі адарвалі ад работы тытульны ліст, пamеціўшы яго лічбавым кодам, і накіравалі ў Сарбонскі універсітэт на праверку. А там масцітых філолагаў менш за ўсё цікавіць аўтар, а толькі сама работа. Так і ў астатнім.

— Вучоба будзе працягвацца паўтара года. Ці не хочаш прывезці сюды сям'ю? Ці гэта не дазваляецца?

— Чаму ж, можна. Толькі тады паўстане праблема, куды ўладкаваць дзяцей на вучобу, як усім пражыць на адну маю стыпендыю...

У эканамічныя пытанні мы не сталі паглыбляцца. Ды і пра што пытацца. Я ведаў памеры стыпендыі для замежных слухачоў, цэны ў тутэйшых гасцініцах, крамах і супермаркетах, сам праехаў ужо ў метро, дзе за адну паездку трэба плаціць больш як даляр. Так, тут нашым афіцэрам шыкаваць не прыйдзецца. Нават жывучы без сям'і.

Зрэшты, гэта ўжо дэталі.

Мы развіталіся вечарам, у вельмі вядомым месцы — непадалёку ад Эйфелевай вежы, залітай яркім святлом. Я гавару Сяргею: ох, і месца ж у нас для развітання, ніколі не забыць. А ён мне зусім пра іншае: што ж так доўга пісьмы з Парыжа ў Гродна ідуць?

Вікенцій КЛЮЧНІК.

Экалагічная... дэмілітарызацыя

Андрэй РАБУШКА

Калі чым і можа пахваліцца зямля беларуская, дык толькі не сваёй экалогіяй. З ёй у апошні час, бясспрэчна, не шанцуе. Радыяцыя, кіслотныя дажджы. Паводкі і засухі. Незвыкла бясснежныя зімы. Цяжка нават уявіць, што будзе заўтра.

Неабдуманасць крокаў чалавечых не засталася беспакаранай. Так і ўзаемадзеянне з ёй, з матухнай-прыродай, вока за вока, да таго часу, пакуль не вернем даўгі свае за бязмерныя індустрыялізацыю, агамеліярацыю, хімізацыю... І мілітарызацыю — таксама.

Маштабы канфліктнасці чалавека з жывой прыродай Беларусі, на жаль, вельмі вялікія. Не лічыцца з гэтым проста немагчыма. Вось чаму экалагічная тэма ўсё часцей становіцца прадметам самых актыўных дыскусій спецыялістаў.

Адна з іх адбылася зусім нядаўна ў рамках міжнароднага семінара "Экалагічныя праблемы дэмілітарызацыі". Тэма, як вызначылася, блізкая многім, і не толькі люду ваеннаму. У размове ўдзельнічалі мужы дзяржаўныя, вучоныя з Акадэміі навук Беларусі, эколагі з даследчых цэнтраў Беларусі, спецыялісты краін СНД і замежжа.

Семінар упэўніў у галоўным: праблемы "ваеннай" экалогіі — рэальна існуюць і "старэюць", далейшае іх ігнараванне выкліча сур'ёзныя наступствы. Армія паэтапна скарачаецца, пры гэтым пакідае пасля сябе палігоны і стрэльбішчы, ваенныя гарадкі з лясными масівамі, якія знаходзяцца побач. Плошчы немалыя. Думкі спецыялістаў не разыходзяцца: перш чым зноў пачаць выкарыстоўваць гэтыя тэрыторыі, абавязкова мець заключэнні экспертаў аб іх экалагічнай прыгоднасці. Задачы — не на адзін дзень. Таму, відаць, першы намеснік міністра абароны Беларусі А.Тушынскі і быў катэгарычны:

— У адзіночку ні нам ваенным, ні цывільным рубяжоў не асіліць. Семінар сабраў усіх, чый вопыт змог бы спатрэбіцца.

Вядома, што Расія прыступіла ўжо да утылізацыі ўзбраення і ваеннай тэхнікі, якія выходзяць з баявога саставу ўзброеных сіл. Вынікова займаецца яна і праблемамі ачысткі ваенных гарадкоў ад забруджванняў, падрыхтоўкі кадраў ваенных эколагаў. Заслугоўваюць павагі і поспехі калег з Расіі. Яшчэ больш абнадзейвае іх жаданне супрацоўнічаць з намі. Абмен інфармацыяй, сумесныя прыродаахоўныя даследаванні не пашкодзяць. Расіяне гатовы аказваць Беларусі і навукова-тэхнічную дапамогу. Аб намерах наконт гэтага без лішняй пампезнасці гаварыў на семінары прадстаўнік Міністэрства абароны Расіі прафесар Б.Назараў.

Пра экалагічныя абавязкі расійскіх войск, якія дыслацыруюцца на Беларусі, Барыс Віктаравіч сказаў так:

— Мы нясём поўную адказнасць. У выпадку парушэнняў экалагічнага заканадаўства гатовы ліквідаваць страты ці кампенсаваць іх грашова.

Што ж, зусім цывілізаваны падыход. На перспектыву задаволіць. Больш складана з пытаннем на злобу дня: як быць са стратамі, нанесенымі Беларусі раней? Расійскі эколаг не быў арыгінальным, калі каменціраваў яго:

— Прэтэнзій ад Беларусі наконт нанесенай расійскімі войскамі экалагічнай шкоды не існуе.

Належыць заўважыць паважанаму расійскаму калегу: адсутнасць прэтэнзій па стратам не азначае адсутнасці іх фактычна. З ліпеня 1992 года, калі Расія прыняла пад сваю юрысдыкцыю стратэгічныя сілы, Беларусі ўжо застаўся не адзін пусты ваенны гарадок, не адна былая стартавая пляцоўка. Экалагічнай экспертызы тады яўна не хапала... Хоць навошта варушыць старое: лыжка варта да абеду.

Тады, у 92-м, на парадку дня стаяла адна каштоўная ініцыятыва. Кожны ваенны аб'ект павінен быў "здаваць" экалагічны мінімум, і атрымаць, пры адпаведнасці патрабаванням, "імянны" пашпарт. Адзнака ўсёй гаспадаркі Міністэрства абароны даручалася сумесным камісіям ад Дзяржэкалогіі і Міністэрства аховы здароўя. Гэтае распараджэнне распаўсюджвалася і на ракетныя часці, якія ў хуткім часе павінны былі пакінуць Беларусь. Экалагічная акцыя, аб падрыхтоўцы да якой пісала і наша газета, павінна была завершыцца да канца года.

Справа былая, можна было б не ўспамінаць, калі б на семінары эколагаў не давялося зноў пачуць пра намер праверыць гаспадарку Мінабароны. На гэты раз змагацца з цяжкай праблемай рыхтуецца цэлае міністэрства. Былы Дзяржкамэкалогіі, які не вырашыў пашпартныя справы, ужо рэфармаваны ў Міністэрства прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя.

"Новая" экалагічная "фірма" рэспублікі ў асобе А.Рачкоўскага запэўніла на семінары: яна ўспрымае праблему дэмілітарызацыі Беларусі вельмі сур'ёзна і гатова прыступіць да працы на ваенных аб'ектах нават сёння. "Толькі, бачце, не хапае ні..." гэта раз экалагаў іх энтузіязм. Суб'ектыўных "тармазоў" практычна не існуе. Аднак ёсць і аб'ектыўныя.

Рашэнне экалагічных праблем дэмілітарызацыі, няма сумнення, у значнай ступені стрымлівае складаная эканамічная сітуацыя ў рэспубліцы. Затраты на маніторынг мясцовасці, яе абсшкоджванне чакаюцца вельмі значныя. А ці скача "заяц", у адрозненне ад цэн?..

Паводле думкі эка-мэтраў, выйсце на сёння — у інвестыцыях. І ваенныя вырашылі ў баку не заставацца. Запрасілі замежных калег, бізнесменаў і не пашкадавалі. Бо першыя фінансавыя папаўненні ўжо не за гарамі. Ёсць і дагавор, па якому амерыканскі ўрад абяцае тэхдапамогу і паслугі для вырашэння праблем дэмілітарызацыі на 25 мільёнаў даляраў ЗША. Спецыялісты з Амерыкі маюць намер паставіць Беларусі абсталяванне для аэрафотаздымкі былых ваенных аб'ектаў, абучыць наш тэхперсанал працы на мясцовасці. Кампанія "Ортекс Бертольд", вядомы ў свеце вытворца сродкаў дыягностыкі, пад выдзяляемыя сродкі паставіць беларускім эколагам найноўшае абсталяванне. Прыборы, паводле слоў А.Гурноўскага, здольны хутка і дакладна вызначыць шкодныя прымесі ў вадзе, паветры і глебе.

А ўласныя сілы? Вялікія надзеі на Акадэмію навук Беларусі. Ёй пад сілу самастойныя праграмы па экалагічнаму забеспячэнню дэмілітарызацыі. Вось і акадэмік С.Астапчык не сумняваецца: вучоныя рэспублікі ваенных падтрымаюць.

А ў дысананс — іншая думка, якая, на жаль, таксама існуе — хай самі цяпер і расхлёбваюць. Крыўдна, але не нова. Што ж, ва ўсе часы і ва ўсім свеце ваенныя ведамствы былі і застаюцца ў ліку патэнцыяльных забруджвальнікаў прыроды. Не прыдумана яшчэ ні баявога танка на сонечнай батарэі, ні самалёта пад ветразем.

Дзейсна змагацца з пагрозай усеагульнага экалагічнага забруджвання некалькі раней пачалі ваенныя ў Германіі, потым — Расіі. Пра экалагічныя праблемы ў поўны голас заяўляюць і нашы беларускія — у разліку на падтрымку. Яна ім неабходна не для ўласнага дабрабыту. Дзеля здароўя ў агульным доме.

Пракуратура супраць "дзедаўшчыны"

Колькасць выпадкаў так званых нестатутных адносін паміж ваеннаслужачымі ў беларускай арміі павялічваецца пагражальнымі тэмпамі.

Гэты бязрадасны факт вымушаны быў канстатаваць на апошнім пасяджэнні калегіі рэспубліканскай пракуратуры Генеральны пракурор Васіль Шаладонаў. Толькі за апошні год колькасць разборак паміж салдатамі з прымяненнем фізічнай сілы вырасла на 47, а ваеннаслужачых, замешаных у гэтых непрыстойных справах, — на 55 працэнтаў. Два ваеннаслужачыя загінулі.

На пасяджэнні калегіі ў сувязі з гэтым прагучала нямала крытыкі ў адрас Беларускай ваеннай пракуратуры, якая яўна недастаткова ўвагі ўдзяляе барацьбе з нестатутнымі адносінамі ў арміі, не забяспечвае належнага пракурорскага нагляду за выкананнем закона. Былі дадзены адпаведныя ўказанні па ліквідацыі гэтых недахопаў ваеннаму пракурору рэспублікі Анатолю Глюкаву і ўсім ваенным пракурорам. У прыватнасці, гаварылася аб неабходнасці асаблівую ўвагу ўдзяляць вывучэнню і ліквідацыі ўмоў і прадпасылак узнікнення нестатутных адносін і больш старанна весці следства па гэтых фактах.

БЕЛІНФАРМ.

КРЫНІЦЫ

"У вершы можна свет змясціць..."

Агляд паэтычнай пошты

У рэдакцыйнай пошце "Чырвонай змены" многа вершаў, у якіх, як правіла, аўтары робяць першыя спробы пяра. У іх звычайна апяваецца прыгажосць роднага краю, выказваецца любоў да яго, расказваецца пра жыццё і працу вяскоўцаў і гараджан. Даволі часта можна прачытаць трапныя радкі накшталт: "Жыццё пражыць — не поле перайсці. Жыццё пражыць — не разлучыцца з полем...".

Паэтычная пошта сведчыць, што вершы, дасланыя пачаткоўцамі, як і ўся наша сучасная літаратура, не застаюцца ў баку ад перамен, якія адбываюцца сёння ў грамадстве. Але ці заўсёды такое актыўнае ўмяшанне ў рэальны свет на карысць літаратуры? Крытыкі сцвярджаюць: прыгожае пісьменства ад гэтага многа страчвае... І прадказваюць, што, як толькі ў краіне стане нормай здаровае палітычнае жыццё, у паэзіі і прозе, нават і ў публіцыстыцы палітыкі паменее. Бо айчынная літаратура па традыцыі бярэ сёння на сябе ўвесь груз нерэалізаванага і нежыццёўленага... Бо героі задаюць сабе часцяком не толькі вечныя пытанні, а мімаволі пачнуць хутка вырашаць у вершах і апавяданнях праблемы дэфіцыту гарэлкі і пральнага парашку. Што паробіш: сучаснае жыццё ў нашай Айчыне вызначае свядомасць, не абмінаючы і літаратуру!

Ну, а калі гаварыць усур'ёз, дык літаратура ў цэлым, у тым ліку і тая, што ў нашай пошце, бурна асвойвае цалінныя і залежныя тэмы, закранае белыя і чорныя плямы, яшчэ нядаўна схаваныя ад шырокай грамадскасці...

Вось як піша ў адным са сваіх новых вершаў той жа М.Трафімчук:

Дачарнобыльская эпоха!..
Пяцігодка — за тры гады...
Абскакаць захацелі Бога,
стаць героямі назаўжды.
За сцяною ж — не ўратавацца
ад сумлення і стронцыю... Жах!
Як дрыжала зямля ад авацый —
гэтак прыпяцкі дол дрыжаў...

"Паэтам можаш ты не быць...". Так, усе мы раптам выявілі ў сабе някрасаўскага грамадзяніна, але ці заўсёды знаходзім побач — паэта? Напрыклад, свой маніфест — іначай яго не назавеш! — "не дапусціць наступнай ядзернай навалы" пенсіянер, удзельнік Вялікай Айчыннай С.Я.Рабянок з г.Лоева напісаў у выглядзе балады, якую ён назваў "Каліна чырвоная". Не будзем цытаваць — гэта даволі вялікі твор, а дакладней — пераказ цікавых і драматычных падзей...

Але, можа, нават больш уражвае ліст, які С.Рабянок дапасуе да сваёй балады. Ён, між іншым, паведамляе: "Усё гэта я пачуў з вуснаў адной палескай жанчыны, якая, як і я, ляжала ў абласной бальніцы Гомеля. У мяне забалела сэрца, вочы набрынялі слязьмі, хоць я і мужчына... Іншыя ж людзі проста плакалі! Тое, што я расказаў у вершы, — нявыдуманая гісторыя, гэта лёс нашых дзяцей, нашых нашчадкаў. Мне, паверце, вельмі шкада іх!..".

Як тут не ўспомніць крылатыя шылераўскія радкі з верша, які выдатна пераклаў у свой час Максім Багдановіч:

Хочаш сябе ты спазнаць —
паглядзі на людзей, на іх справы;
хочаш людзей зразумець —
у сэрца сваё загляні!

Многія аўтары ў сваіх вершах, а таксама проста ў допісах задаюцца пытаннем: у чым вытокі чарнобыльскай трагедыі, якой споўнілася роўна восем гадоў і якая ператварыла ў "мёртвую зону" амаль трэцюю частку Беларусі, стварыла сур'ёзную пагрозу здароўю, жыццю, будучыні народа? Чаму Чарнобыль гэтак доўга быў "зонай маўчання", абыякавасці, бяздзейнасці?

Тая ж учарашняя студэнтка, а сёння педагог ва універсітэце Т.Старасценка піша ў другім сваім вершы:

Рэха вечнага людскога болю
рве зямлю тваю сляпой ваўчыцай,
сее радыяцыю на полі,
хіжа труціць родныя крыніцы.
Ад расы жывой нямеюць ногі.
Глуха стогне кут здзічэлы гэты...
Плачуць на абочыне дарогі
чалавечымі слязьмі ранеты...

"Малая" наша радзіма, пішуць многія паэты-пачаткоўцы, дае нам значна больш, чым мы можам усвядоміць. Яе рысы і дух, хоць у горадзе яна, хоць у вёсцы, — гэта "радзімыя" плямы кожнага чалавека. У творчай асобе яны бачны асабліва выразна. Таму што гэтак званая "малая" радзіма — не толькі прырода за вёскай і гісторыя ў горадзе, але яшчэ і чалавечыя ўзаемаадносіны, наш побыт, традыцыі. І мары, і пэўныя схільнасці, і абавязкова — родная мова. Гэта добра адчуваеш, калі чытаеш вершы, якія даслалі нам М.Антаноўскі, А.Бабаед, М.Ляшчун, І.Мядзведзеў, М.Губернатараў, С.Чыгрын і Т.Зіненка.

У сваіх творах гэтыя і іншыя паэты імкнуцца глыбока разважаць як аб лёсе нашай нацыі, так і аб лёсе беларускай мовы. І пытанні, якія яны задаюць, далёка не рытарычныя. Бо, як вядома, да нас разам з мовай прыходзіць пачуццё годнасці і душэўнай раўнавагі. Як быццам бы аднаўляюцца страчаныя сувязі — яны вяртаюцца дамоў і падказваюць далейшы, будучы шлях. І характар народны, і вопыт, і гісторыю, і філасофію, і веравызнанне, надзеі і цяжкасці на доўгай дарозе — усё змяшчае ў сабе родная мова. І духоўнае здароўе нацыі, яе маральны стан перш-наперш прыкмячаюцца народнай мовай. Пакуль жывая мова — жыве і нацыя.

Між тым, нямала ў нашай паэтычнай пошце твораў слабых у мастацкім сэнсе, павярхоўных. Няма патрэбы пералічваць іх аўтараў. Але часта думаеш: а ці не лепей было б таму-сяму напісаць не рыфмаваны твор, бо і рыфмаў жа добрых няма, а звычайную скаргу ў ЖЭК або блізкаму сябру, дзяўчыне... Бо не сакрэт жа, чамусьці многія людзі лічаць, што "тую ж нататку ў газету сачыніць цяжэй, чым нейкі вершык...".

Большасць пачаткоўцаў, чые вершы ляжаць на рэдакцыйным стале, прысвячаюць свае радкі тэмам, якія блізкія і зразумелыя ўсім, хто жыве ў 90-х... Аднак у мастацкіх адносінах яны вельмі слабыя. Не атрымаўшы ўвасаблення ў паэтычных вобразах, яны засталіся на паперы як эскізы-занатоўкі, як назвы тых або іншых тэмаў: "Час наш спяшаецца, час наш бяжыць, круціцца кола гісторыі, і жыццё маё непрыкметна ляціць...".

Калісьці А.Блок слушна зазначаў, што "ў паэце абавязкова павінна быць нешта святочнае". Разважаючы далей, можна дадаць, што асноўная задача кожнага сапраўднага паэта — паэтызаваць звычайнае, а не вышукваць сярод звычайнага паэзію. Крыўдна, што ў вершах многіх нашых аўтараў не знаходзіш ні таго, ні другога. Большасць з іх напісана бясстраснай, халоднай рукой, без натхнення — ці то размова ідзе пра абеліск, над якім "зорачка палае вялікаю, агністаю зарой", ці то прыход доўгачаканай вясны: "Свеціць сонейка цяплей, спяваюць птушкі весялей...".

Ад чаго хацелася б усё-ткі засцерагчы маладых і зусім юных паэтаў, не становячыся ў позу ментара? Ад безабароннай бесклапотнасці, бо, гаворачы словамі Твардоўскага, "і добро не безоружно". Як гэта зрабіць, самім аўтарам відней, таму што кожны з іх з'яўляецца паўнапраўным уладаром сваёй паэтычнай гаспадаркі, кожны нанава творыць свой свет. Галоўнае, каб было так, як напісаў неяк паэт Л.Дранько-Майсюк:

Ёсць пачуццё, і дастаткова
у вершы можна свет змясціць...

Мікола ФЕДЗЮКОВІЧ.

Таццяна ЗІНЕНКА

Прадчуванне

Якая шчырая мана:
Вы — не адзін, а я — адна.

Чаго ж я ўслед за Вамі крочу,
Як быццам бы на першы злочын?

Ах, не пужайцеся дарма:
Кахання ў нас яшчэ няма.

Ёсць мой капрыз. Ён —
недарэчны.
Я дзеля Вас яго адпрэчу.

Яшчэ мне вецер не данёс
Нястрымныя патокі слёз.
Яшчэ мой позірк нерашучы
Вас апаліў, ды не замучыў.

* * *

Ах, любы мой, якія словы?
Апошняе сказаць дазволь,
што гэты боль зусім не новы,
а як не новы — дык не боль.

Хацеў ты стаць маім кумірам,
ды нават ворагам не стаў.
Мне засталася толькі ліра,
якую ты не дараваў.

Ах, колькі вас амаль вялікіх
паўстане на маім вяку,
каб не зусім дзеля прыліку
пацалаваць маю руку...

* * *

Мы з Вамі крочым след у след.
Мы з Вамі крочым сэрца ў сэрца.
І нам ніколі не сустрэцца:
Ні спадзяванняў, ні прыкмет.

Прад намі — круглая зямля,
Над намі — круглыя нябёсы.
І нашы стомленыя лёсы
Жывуць і побач, і каля,

Але не разам. Божа мой!
Бо круглая зямля пад намі.
І я ступаю ўслед за Вамі,
І Вы таксама ўслед за мной...

Як паміраў дубок

Стары дуб рос на ўзлеску. Ён быў магутны – адзіны такі на ўсё наваколле. Вякамі ламалі аб яго рукі-галіны ў час навальніцы свае стрэлы маланкі. Неаднойчы чапляліся за іх чорныя нізкія хмары. Часта ўволю гушкаліся на іх вятры і завеі.

Нібы міг, пралятаюць над сівой яго галавой зімы і вёсны, гады і стагоддзі...

Калі выпаў з дужых бацькавых рук долу, жалудок нічога не памятаў. Прачнуўся ён, сагрэты ва ўлонні зямлі і напоены яе цёплымі сокамі.

Тады стала цесна яму ў немаўлячай шкарлупіне-адзетку. Пацягнуўся жалудок, бы спрасоння, і выбавіў на волю кволыя рукі парасткаў і карэньчыкаў.

Вельмі ўжо карцела жалудку ўбачыць свайго волата-тату і пачуць яго ўцешныя казкі. Без утомы, прагна піў ён слодыч сокаў зямных ды ўперта цягнуў галаву ўверх да святла – на спаконвечную волю.

Хто гэтак зацята імкнецца да мэты, той у канчатковым выніку абавязкова яе дамагаецца.

Так здарылася і з жалудком. Неяк астатнім напружаннем сіл сваіх ён нарэшце адолеў палон небыцця і выбіўся да святла. Гэта, дарэчы, быў ужо не той жалудок – нямоглы і кволы, а пругкі парастак-дрэўца.

Усё здзівіла і ўразіла дубка пад высока-бясконцым блакітным небам. І святло сонечных промняў, і песні птушак, і далёкія зыркія зоркі.

Бясконца радаваўся дубок бачанаму і чутаму, рос, здавалася, не па днях, а па гадзінах і хвілях.

Гэтак жа шчыра радаваліся жыццю і яго шматлікія браты-блізняты, што раслі побач. Марылася ім, што хутка яны будуць гэткія ж магутныя, як іх тата, і што ў іх кронах таксама будуць спяваць свае песні няўрымслівыя вятры і розныя птушкі.

Але чарговай вясной здарылася нечаканае.

Нешта надта зацята і жорстка паліла сонца. Дажджоў не было. Як мог, бацька-дуб захінаў іх ад спёкі сваімі старымі рукамі. Але ж лісця на іх яшчэ не было, і гэта не дапамагала.

Праз некалькі дзён неба ўсцяж зацягнула страшная чорная хмара. Дубок напалохаўся: такой ён ніколі не бачыў.

Нібы ў прадчуванні бяды, затрымцеў ён усім сваім целам, зацяўся.

Неўзабаве жахнула маланка. Нібы са старога вядра, што без дна, лінуў дождж. Кроплі яго, як ніколі, былі халодныя і пякучыя, бы подых сцюдзёных вятроў на зазімку.

Аднак тою вадой дубок смагі не напатоліў. Наадварот, чамусьці ад яе яму стала блага. Ён нават адчуў, як у нейкі момант нясцерпны боль сціскае не толькі сэрца, але і ўсё яго бездапаможнае цела.

Дубок хацеў расказаць пра ўсё сваім братам і тату. Але надта зацята грымеў-вуркатаў угары гром і прыглушаў яго голас вятрыска.

Пасля той навальніцы дубок ачуняў толькі пад ранак.

Гэткім жа чыстым, як і раней, было неба. Не менш радасна заліваліся спевамі птушкі.

Але дубок быў невясёлы і сумны. Ніклым позіркам паглядзеў ён навокал. Гэтак жа сумна і развітальна пазіралі наўкола сябе яго браты і бацька.

Што здарылася? Не ведаў дубок. Не здагадваўся. Малы быў і не паспеў яшчэ нічога ўведаць на гэтым свеце...

А здарылася бяда. Жорсткая, страшная, якой яшчэ ніколі не ведалі Зямля і Сонца, Жыццё і Вечнасць.

Гэта па віне не знаёмых дрэўцу людзей з неба здрадліва і нечакана праліўся атрутны дождж, у якім была радыяцыя.

Але дубку таго не суджана было ведаць. Ён неўзабаве засох і памёр.

Такі ж лёс напаткаў і яго братоў.

Пра прычыны тае бяды ад вятроў пачуў потым іх тата. У скрусе па любых сынах ён таксама ссівеў і засох. Скамянела ў грудзях яго дужае сэрца і назаўсёды шурпатае цела пакінулі дужыя сілы.

А людзі ніяк не зразумеюць, чаму на Палессі сёння так шмат усохлых дубоў.

І сапраўды, іх вельмі многа.

Чаму? Людзі не ведаюць.

Яны яшчэ так шмат чамусьці не ведаюць.

Сюзанна ЛІСІЦКАЯ,
вучаніца 8 "В" класа
СШ № 1 г.Жыткавічы.

ГАРЧЫЧНІК

Анатоль ЗЭКАЎ

З цэхавай прапіскай

У цэху зборачным навечна прапісаны даўно ўжо я, дзе дружбай спаяна сардэчнай мая рабочая сям'я.
Хведар ЖЫЧКА.

Адных купілі ў магазіне,
між качаноў знайшлі другіх.
І хіба я у тым павінен,
што не адношуся да іх.
Я не ў капусце адшуканы,
не бусламі скінуты ў мяжу.
Я ў цэху
зборачным сабраны.
Не верыш —
пашпарт пакажу!

Танны напітак

Пад белымі таполямі начамі
Я слодыч
п'ю тваіх цнатлівых губ.
Мікола МЯТЛІЦКІ.

Хай нехта бавіць
час за чаем,
Шукае ісціну ў віне,
А я ўрачыста адзначаю,
Што гэта ўсё
не для мяне.
Ва ўсім ашчадны я і
строгі.
Нат атрымаўшы ганарар,
Не завярну нікалі ногі
У рэстаран альбо піўбар.
Ні газіровак, ні напіваў
Купляць за грошы не хачу.
П'ю слодыч губ тваіх
цнатлівых –
І ні капейкі не плачу.

Васіль МАКАРЭВІЧ

Даміно

Выхадны свой як плануюць?
Хто ў тэатр, а хто — у кіно.
А мяне сябры пільнуюць,
ледзь устаў — у даміно!

З далікатнаю манерай,
быццам мне даўно за сто,
дружбакі-пенсіянеры
пад руку вядуць за стол.

Пасадзілі, быццам бога, —
усе выгады, браток!
Хіба толькі што пад ногі
не паслалі дыванок...

Тлум і гвалт, як на пажары.
Жонка, цешчына радня.
Не падлазьце! У разгары
папулярная гульня!

Вунь напарнік мой заядла,
не шкадуючы сябе,
як кавальскаю кувалдай,
гулка казла ўсё б'е!

Колькі мы "казлоў" забілі!
Хай палічыць іх сусед!
За гульнёй зусім забылі
на сняданне, на абед.

І на плечы стома легла —
не было такой павек!
Нібы мы цягалі цэглу
на дванаццаць паверх...

Прыйдзе выхадны наступны,
з жонкай сходзім у кіно!
Абмінуць мне б толькі ступу,
дзе таўчэцца даміно!

Уладзімір ВЕРАМЕЙЧЫК

«Пастанавілі...»

Гадзін пяць-шэсць ідзе праўленне
ў хмарах дыму, моры палкіх слоў.
Пытанне дня: "Надояў павышэнне".
Пасля агляд: "Аб доглядзе валоў".

Казалі проста і надзвычай ярка:
"У нас няма! А трэба, каб было!.."
І думалі, што з іхняй перапалкі
на фермах малако ўжо цякло.

— Аб доглядзе валоў нямала тут казалі, —
ад крэсла адарваўся старшыня,
хаця праўленцы многія ўжо спалі,
а вокны зеялі ўжо шэрым днём.

Змяшалі ў кучу ўсё: валы, каровы,
такая каша — нельга разабраць.
Напрыканцы: "Давайце прапановы!
Якую ж пастанову нам прыняць?!"

І што было, аж сорамна прызнацца —
праўленец сонны бухнуў між сталоў:
"Настойліва і цвёрда дабівацца
надояў першакласных ад валоў!"
І не такое можа быць здарэнне,
дзе засядаюць аж да ачмурэння.

Гузік ты мой, гузік...

Памятаеце героя кінастужкі "Па запалкі" Іхалайнена, ролю якога так таленавіта выконваў Яўген Лявонаў? Таго, што пайшоў пазычаць запалкі, каб яго-ная любая жонка Ліїса магла згатаваць сабе каву. І, пэўна, памятаеце, што давялося перажыць небараку. У паліцыі яго добра павалтузілі, ледзьве не той свет не трапіў, і што самае страшнае — ледзьве не звёў прайдзісвет-шавец яго любую жонку. Не разумееце, навошта я гэта ўсё згадваю? А прычына самая што ні ёсць надзённая, я навет сказала б, балючая. Адараліся ў куртцы майго мужа гузікі. Ну, я, зразумела, вырашыла іх замяніць. І што ж вы думаеце, аб'ехала паў-Мінска і так і не змагла купіць тых злашчасных гузікаў. У нашых універмагах такіх тавараў і не пахла, у ЦУМе ніткі, іголкі ды гузікі выціснула імпартная касметыка. У гандлёвым цэнтры "Усход" таксама не пашанцавала. У "1000 дробязей" я проста магла купіць любую дробязь, як аўтапрычэп ці міні-трактар кошмам, як зараз кажуць, пад два "лімоны". І што датычыць гузікаў, то гэты аддзел зацікаўлены ў мяне закупак, што не кожны і знойдзе. Я, праўда, адшукала, але настрой ад гэтага не палепшыўся, бо гузікаў тых было "кот наплакаў", ды і тыя такія нягеглыя, што сорамна ў рукі ўзяць. Затое "памідораў-бананаў" навокал мноства, аж вочы разбягаюцца, ды толькі іх жа замест гузікаў не прышыеш. Вось і баюся я, дарагая, што хутка давядзецца мне, як і Іхалайнену, пайсці па свеце ў пошуках. Хоць і не такая ўжо страшная страта, ды ўсё ж прыкра. Калі мой Дзям'янчык у дому, прытрымліваючы рукамі ўсё, гузікаў, у гэтым выпадку. А ён у мяне мужык відны, яго і без гузікаў любая схопіць...

В. МІХАЙЛАВА, хатняя гаспадыня.

10 парад для халасцякоў

Якім бы ідэйным ні лічыў сябе халасцяк, а жанчынамі ён усё ж цікавіцца. І робіць гэта больш актыўна, чым жанатыя. Пакуль "жанацікі" жуюць свае бутэрброды ў час абедзеннага перапынку, я ўважліва перачытваю шлюбныя аб'явы, не страчваючы надзеі сустрэць сваю адзіную. Раптам мой позірк спыніўся на вялікім загалоўку:"Стань прывабным! 10 парад для тых, хто хоча ўразіць жанчын". Пахваліўшы газету "Хатні доктар" за такі клопат, астатак дня я правёў у чытанні ўсіх дзесяці пунктаў. Месцам для эксперыменту стаў вагон метрапалітэна...

1. Усміхайся... Усмешка найбольш уражвае жанчыну".

Па эскалатары я спускаўся, ззяючы ўсмешкай на твары. Пад канец свайго шляху ў мяне вельмі балелі губы, перасох язык і ад напружання слязіліся вочы. Нейкая бабулька, чулліва змахнуўшы слязу, спрабавала сунуць мне ў руку дзесятку, а дзве малалеткі-школьніцы, хіхікаючы, пачалі абмяркоўваць раман нейкага Гюго "Эх, цемната,— засумаваў я ў душы,— вам бы мае праблемы..." Але ўсе гэтыя дробныя непрыемнасці раптам адышлі на другі план — я ўбачыў ахвяру свайго эксперыменту. Шчаслівая выбранніца, якая адзінока стаяла ля калоны, была на дзіва прыгожай, нават для Мінска, які цяжка здзівіць жаночай прыгажосцю. Малюючы поглядам, адпаведна з інструкцыяй, у паветры запаветную формулу "ты мне падабаешся", я, не звяртаючы ўвагі на яе здзіўленне, стаў побач.

2. "Погляд. Прагны, хоць і кароткі, ён азначае:"Гэта я!"

Прагнасць у мяне з дзяцінства чамусьці асацыіравалася з Ракфелерам. Уявіўшы сабе яго банкаўскі рахунак, я глядзеў на незнаёмку сваімі "рамантычнымі" карымі вачыма. Яна здзіўлена на мяне паглядзела і азірнулася па баках. "Дзейнічае, дзейнічае!"— радасна падумаў я.

3. "Смех... Ні ў якім разе не дапускайце звычайнага хіхікання".

Мой радасны смех справакаваў больш уважлівыя погляды не толькі дзяўчыны, але і ўсяго перона. Дзесьці на эскалатары спалохана заплакаў малы.

Паводле чацвёртага пункта, я ўклаў у свой погляд настойлівасць і заклік. Згодна з пятым і шостым, прыгладжваючы валасы рукой, зрабіў першы крок да яе, наступіўшы пры гэтым на нагу нейкай бабульцы.

7. "Сутыкніцеся з ёй. Гэта азначае:"Лёс нас з табой звязвае".

Што можа быць прасцей у час "пік"! Уваліўшыся ў вагон, натоўп прытуліў нас адзін да аднаго, быццам ціскамі гідраўлічнага прэса. Далей, паводле інструкцыі, паміж намі павінна была прабегчы іскра сімпатыі.

8. "Дакрананне... Зрабіце гэта наўмысна, — успомніў я,— хваляванне, якое агорне вас абоіх, вы заўважыце на пачырванелых тварах". Наўрад ці "Хатні доктар" меў на ўвазе такое пакрананне, але адступаць мне ўжо не было куды.

Дзевяты пункт "Стварыце наўкол сябе атмасферу патаемнасці" з трэскам праваліўся ўсё па той жа прычыне жудаснай цесняты. Мая чароўная спадарожніца пры ўсім сваім жаданні ўсё роўна ўбачыць бы нічога не змагла.

10. "Адкрыйце свае пачуцці самі".

Але сапраўдная катастрофа адбылася тады, калі я амаль быў упэўнены ў поспеху. Зусім праігнараваўшы газетныя рэкамендацыі "вядучых псіхолагаў", яна пазбавіла мяне магчымасці выказаць свае пачуцці, маючы намер падключыць трэцюю асобу — міліцыянера. "Так робяць мужчыны, упэўненыя ў сабе",— успомніў я апошні сказ, ратуючыся ад гучнага свістка ахоўніка парадку...

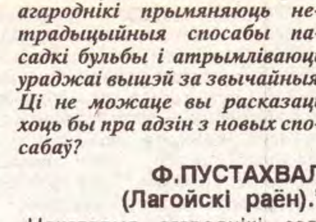
***

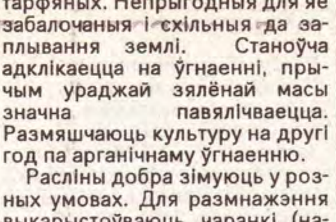
Раніцай я, як звычайна, праглядваў свежыя газеты. Першыя старонкі стракацелі загалоўкамі:"Феномен Чыкаціла", "Маньяк у метрапалітэне", "Ён дзесьці сярод нас!"..

Андрэй ХАНК, халасцяк.

ПРЫВАТНАЯ СЯДЗІБА

ХАДЗІ ЛЕТАМ І ЗІМОЙ...

Садовыя дарожкі могуць быць драўлянымі. Падыдуць старыя дрэвы, якія аджылі свой век, непатрэбныя бярвёны. Трэба напіліць з іх круглякі даўжынёй 15—20 см і прамачыць для папярэджання гніення адпрацаваным машынным маслам ці гудронам.

На месцы, дзе будзе дарожка, здымаюць невялікі слой зямлі, на дно сыплюць буйныя гравій, пясок і шчэбень. Зверху выкладваюць круглякі, усе шчыліны паміж імі засыпаюць пяском, а затым усё ўтрамбоўваюць. Такая гравійна-пясчаная аснова добра прапускае ваду, а значыць, драўніна не загнівае, і дарожкі будуць доўга служыць.

Можна зрабіць дарожку на садовым участку і з прамавугольных цурак даўжынёй 80—120 м, папярэдне апрацаваўшы іх супраць гніення. Укладваць такое пакрыццё трэба вельмі шчыльна, не пакідаючы зазораў.

СВАЁ НАСЕННЕ

"Хацелася б самой атрымаць насенне капусты браколі. Як гэта зрабіць?
Г.ШЫЛКО (Сенненскі раён)".

Каб атрымаць насенне капусты браколі, спачатку трэба вырасціць расаду. Затым высадзіць яе ў адкрыты грунт на адлегласці 60 х 60 см або 70 х 70 см. У канцы чэрвеня — пачатку ліпеня цэнтральная галоўка расходзіцца і зацвітае. Цвіценне працягваецца 1—1,5 месяца. У канцы лета неабходна зрэзаць верхавінку суквецця і выдаліць суквецце ў ніжніх ярусах. Уборка раслін праводзіцца ў васковай спеласці ў ранішнія часы. Насеннікі вяжуць у снапкі, дасушваюць на сонцы і абмалочваюць.

* * *

"Кажуць, што некаторыя агароднікі прымяняюць нетрадыцыйныя спосабы пасадкі бульбы і атрымліваюць ураджаі вышэй за звычайныя. Ці не можаце вы расказаць хоць бы пра адзін з новых спосабаў?
Ф.ПУСТАХВАЛ (Лагойскі раён)."

Некаторыя агароднікі садзяць бульбу на дно баразны. Лепшыя вынікі атрымліваюцца пры стварэнні М-падобнага пасадачнага ложа пасля нарыхтоўкі баразёнак.

Спачатку размячаюць участак з адлегласцю 70 сантыметраў паміж радкамі. Затым ад цэнтра будучага радка на шырыню 30-32 сантыметры ў той і другі бок уносяць 500-600 грамаў арганічных і 30-35 — мінеральных угнаенняў. Глебу пасля гэтага рыхляць на глыбіню 8-10 сантыметраў, уносяць 250-300 грамаў арганікі, 15-20 — мінеральных угнаенняў і зноў перамешваюць, а затым яшчэ насыпаюць глебу слоем 10-12 сантыметраў, уносяць 150-200 грамаў арганікі і 8-10 — мінеральных угнаенняў на пагонны метр.

Ва ўтвораным грэбені робяць пасадачнае ложа глыбінёй 5-10 сантыметраў. На лёгкіх глебах яно робіцца мяльчэй, на цяжкіх — глыбей. Пасля прагрэву высаджваюць клубні на адлегласці 25-35 сантыметраў адзін ад аднаго. Пры засыпцы клубняў выкарыстоўваюць добра прагрэтую рыхлую глебу з вяршыні грэбеня. Слой глебы, якой прысыпаюць клубні, не павінен быць больш як 2-3 сантыметры.

Праз 5-7 дзён пасля пасадкі праводзяць першую апрацоўку, пры якой нарошчваюць раней утвораны слой глебы над клубнем. Пры паяўленні ўсходаў працягваюць нарошчваць грэбень, а затым павялічваюць яго да ўтварэння авальнай формы.

Пры такім спосабе вырошчвання бульбы забяспечваюцца актыўны прагрэў глебы і стварэнне аптымальных умоў для прарастання клубняў. Прыбаўка ўраджаю з адной соткі складае 60-70 кілаграмаў.

"Сябры прыслалі па пошце корань мяты. Не ведаю, як яе вырошчваюць. Калі ласка, раскажыце пра навуковую агратэхніку, якую трэба прымяняць да гэтай культуры. Спадзяюся, вашы парады спатрэбяцца і іншым пачынаючым садаводам.
С.ГУРВІЧ (г.Бабруйск)".

Мята добра расце на багатых гумусных глебах з дастатковым увільгатненнем, а таксама на тарфяных. Непрыгодныя для яе забалочаныя і схільныя да заплывання землі. Станоўча адклікаецца на ўгнаенні, прычым ураджай зялёнай масы значна павялічваецца. Размяшчаюць культуру на другі год па арганічнаму ўгнаенню.

Расліны добра зімуюць у розных умовах. Для размнажэння выкарыстоўваюць чаранкі (нарэзваюць летам і ўкараняюць у пяску), разгалінаваныя надземныя парасткі садзяць цалкам або рэжуць на часткі, часткі карэнішчаў са старых насаджэнняў дзеляць вясной.

У вялікіх маштабах мяту садзяць у радкі, якія знаходзяцца на адлегласці 50-60 см адзін ад аднаго, у радку на адлегласці 20-30 см, на невялікіх участках — на грады шырынёй 1 м у 3 рады на 30 см рад ад рада, у радзе 20-30 см. Глыбіня пасадкі 6-8 см. Догляд пасля пасадкі заключаецца ў рыхленні глебы, прапалцы.

Цвіце ў ліпені-жніўні, кветкі ружова-фіялетавыя. Насенне ў перцавай мяты не ўтвараецца. Яна добры меданос, які дае празрысты мёд бурштынавага колеру з мятным водарам і асвяжаючым смакам.

Збор мяты ў пачатку цвіцення, калі ў лістах найбольшая колькасць эфірнага алею. Зрэзваюць ля самай зямлі, адразу ж сушаць у цяні.

Ураджай сухіх лісцяў з 1 кв.м. складае 150-200 г. Лісце і маладыя парасткі выкарыстоўваюць для прыгатавання страў з агародніны і дабаўляюць у тварог. З лісцяў атрымліваюць эфірны алей, які шырока прымяняюць у медыцыне, а таксама для араматызацыі напояў, чайных сумясей, кандытарскіх вырабаў, воцату.

У народнай медыцыне выкарыстоўваецца як танізуючае рэчыва, уваходзіць у састаў жаўцягоннага чаю, а таксама пры захворваннях дыхальных шляхоў і органаў стрававання. Адвар дапамагае пры змазках стрававальных органаў, бяссонніцы, прымяняецца для інгаляцый пры кашлі і захворванні горла.

Пасля ўборкі мяты ўчасткі рыхляць. На наступны год догляд заключаецца ў рыхленні паміж радкамі, унясенні ўгнаенняў, частковым прарэджванні раслін культыватарам. Праз 2-3 гады ўраджай зніжаецца, расліны загушчаюцца. Толькі на багатых глебах насаджэнні існуюць 4-5 гадоў. Можна праводзіць выганку мяты ў кастрычніку: высаджваюць карэнішчы ў скрынкі або гаршкі, якія ставяць у цяпліцу.

СПОРТ

Каму дастанецца "бронза"?

У нядзелю, 15 мая, адбыліся першыя тры сустрэчы 24-га тура чэмпіянату Беларусі па футболу. Яны не прынеслі асаблівых нечаканасцей, акрамя, бадай, сустрэчы "Нёман" — "Дынама-93", якая закончылася ўнічыю — 1:1. На мінскім стадыёне "Спадарожнік" чарговую нулявую нічыю згуляла мінскае "Тарпеда" на гэты раз з футбольным клубам "Маладзечна". У гэтым годзе тарпедаўцы з дзевяці сустрэч сем звялі ўнічыю, да таго ж у другім крузе яны здолелі забіць толькі тры мячы, прапусціўшы два. І, нават не знайшоўшы сваю гульню, застаюцца пакуль на тым жа шостым радку ў табліцы... "Тарпеда" магілёўскае перайграла дома з лікам 1:0 "Будаўнік" і нарэшце адарвалася ад аўтсайдэраў.

Гэтак жа на наступны дзень "Лакаматыў" выйграў у гасцях у "Гомсельмаша" з лікам 3:0 і так сама узняўся наверх. Лідэр — Мінскае "Дынама" — перайграў у Бабруйску "Фандок" (2:1) і замацаваўся на самым версе табліцы. А другая бабруйская каманда — "Шыннік", выкарыстаўшы сітуацыю і абышоўшы землякоў, перамагла ў Салігорску "Шахцёр" з лікам 1:0. Брэсцкае "Дынама" гэтак жа выйграла дома ў "Ведрыча".

	Г	В	Н	П	М	А
Дынама Мн	24	18	4	2	57-17	40
Дынама-93	24	16	6	2	38-10	38
Днепр	24	14	5	5	36-15	33
КІМ	24	13	7	4	26-13	33
Маладзечна	23	10	6	7	35-15	26
Тарпеда Мн	24	6	13	2	13-13	25
Шыннік	24	11	2	11	31-29	24
Фандок	24	9	6	9	22-19	24
Дынама Бр	24	7	8	9	18-24	22
Тарпеда Мг	24	5	9	10	14-29	19
Лакаматыў	24	5	9	10	18-34	19
Гомсельмаш	24	7	4	13	33-38	18
Нёман	23	6	6	11	23-33	18
Шахцёр	24	4	9	11	17–31	17
Ведрыч	24	4	7	13	14-29	15
Будаўнік	24	3	5	16	11-44	11

А вось у Магілёве адбыўся цэнтральны матч тура. Сустракаліся абодва прэтэндэнты на бронзавыя медалі чэмпіянату і... выраўнялі шанцы. "Днепр" перамог віцебскі "КІМ" з лікам 2:0. Каманды набралі аднолькавую колькасць ачкоў і цяпер быццам бы нанава стартуюць у роўных умовах. Бадай, ніводная з іншых каманд не зможа спрачацца за ўзнагароды чэмпіянату. Наступны тур — у бліжэйшыя пятніцу і суботу.

Яўген ПУЧКОЎ.

КІНААФІША МІНСКА

19 мая

"МАСКВА": "Выратуй мяне"*** – 14.40, 20.10. "Прывід у камп'ютэры"*** – 13.00, 16.30, 18.20, 22.00 (н).

"КАСТРЫЧНІК": "Прывід у камп'ютэры"*** – 13.30, 16.20, 17.10, 19.00. "Выратуй мяне"*** – 20.50. Інфармацыйна-пацяшальная праграма "Макс-шоу" – 21.30.

"АЎРОРА": "Палёт навігатара" (д) – 14.00. "Гарачыя галовы-2" – 13.30, 15.10, 16.50, 18.30, 21.10. "Парыжскія свавольніцы"*** – 15.40, 17.20, 19.00. "Кумпарсіта" – 20.40.

"БЯРЭСЦЕ": "Гарачыя галовы-2" – 12.00, 15.30, 19.00. "Конан-разбуральнік" – 12.30, 14.30, 18.30. "Кумпарсіта" – 14.00, 17.30. "Макараў" – 16.30. Інфармацыйна-пацяшальная праграма – 20.30.

"ВІЛЬНЮС": "Гарачыя галовы-2" – 11.50, 14.30, 18.50, 22.00 (н). "Наёмны забойца" – 16.00, 20.20. "Кумпарсіта" – 13.20, 17.40. Відэазала: 13.10, 15.15, 17.20, 19.25, 21.30.

"ДРУЖБА": "Зацішны куточак"*** – 17.40, 21.00. "Зліццё двух месяцаў-2"*** – 16.00, 19.20. "Заражданыя смерцю" – 14.10.

"ПАРТЫЗАН": "Прывід у камп'ютэры"*** – 10.20 (л), 15.20. 17.00, 21.20. "Выратуй мяне" – 12.00, 19.40. "Макараў" – 13.40.

"ПЕРАМОГА": "Гарачыя галовы-2" – 11.00, 12.40, 15.30, 17.10, 18.50. 20.40. "Кумпарсіта" – 14.20.

"САЛЮТ": "Прывід у камп'ютэры"*** – 12.00, 13.50, 15.40, 19.20. "Выратуй мяне" – 17.30, 21.10.

"СУЧАСНІК": "Міс Катастрофа" – 14.20. "Зандалі і яе мужчыны"**** – 16.00, 17.50, 19.30, 21.10.

"БЕЛАРУСЬ": "Страсці па Анжэліцы"*** – 10.40, 13.20, 17.40, 21.50. "Бабнік-2"** – 12.30, 17.20. 20.30. "Тракс" ("Утаймавальнік гарадоў")** – 11.50, 14.30, 18.40, 21.50. "Зацішны куточак"*** – 10.50, 15.40, 18.50. "Пакарыцель Атлантыды" – 14.00, 16.00, 20.10. Інфармацыйна-пацяшальная праграма – 20.00.

"КІЕЎ": "Пырскі шампанскага" (да 50-годдзя вызвалення Беларусі) – 13.30 (бяспл.сеанс). "Тракс" ("Утаймавальнік гарадоў")** – 15.00. "Страсці па Анжэліцы"*** – 17.00. "Любоўныя прыгоды іншапланецян"***** – 18.30, 20.20.

"КАМСАМОЛЕЦ": "Вяртанне блуднага папугая" і інш.мультфільмы (д) – 10.30 (кінаранішнік). "Страсці па Анжэліцы"*** – 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.40. "Тракс" ("Утаймавальнік гарадоў")** – 15.00, 17.00. "Каханне і кулі" – 11.00, 13.00, 19.00. Зала індыйскага фільма: "Пякучая страсць" (2 с.) – 19.40.

"МІР": "Зліццё двух месяцаў-2"*** – 12.00, 14.00, 16.00, 18.00, 20.00. "Заражданыя смерцю" – 11.00, 15.00, 21.10. "Конан-варвар" (2 с.) – 12.40, 16.40, 19.00. Відэазала: "Крэветка на патэльні" – 15.30, 17.30, 19.30.

"ПІЯНЕР": "Палёт у краіну пачвар" (д) – 10.00 (к/л), 15.00 (к/л). "Маленькія драконы" – 11.40, 17.00, 18.30. "Тракс" ("Утаймавальнік гарадоў")** – 13.20, 20.20.

"РАКЕТА": "Місіс Даўтфайр" (2 с.) – 17.50. "Завяшчанне "блакітнага" дзядзечкі"**** – 16.10, 20.10. Відэакафэ – 17.00, 19.30.

"РАДЗІМА": "Зліццё двух месяцаў-2"*** – 12.00, 16.00, 20.00. "Місіс Даўтфайр" (2 с.) – 13.40, 17.40.

"ЗМЕНА": "Місіс Даўтфайр" (2 с.) – 16.10, 18.30. "Дом спатканняў" – 14.00. "Я, салдат Брэсцкай крэпасці", "Бегомльская легенда" (праграма дак.фільмаў да 50-годдзя вызвалення Беларусі) – 13.00.

"ЦЭНТРАЛЬНЫ": "Зліццё двух месяцаў-2"*** – 11.35, 16.00, 18.00, 21.00. "Дзяўчынкі напракат"*** – 10.20, 16.40, 19.40. "Заражданыя смерцю" – 13.15.

"ЭЛЕКТРОН": "Страсці па Анжэліцы"*** – 15.00, 16.30, 18.00, 19.40. "Каханне і кулі" – 15.20, 19.00. "Зараджаныя смерцю" – 17.10. Інфармацыйна-пацяшальная праграма – 20.30.

"АВАНГАРД": "Гатэль "Пушпак" (2 с.) – 15.00. "Кібарг" – 17.30. "Бравыя хлопцы" – 16.00.

"ЗНАМЯ": "Місіс Даўтфайр" (2 с.) – 17.50, 20.05. "Дэтэктыў па ўсіх правілах"*** – 16.00.

"УДАРНІК": "Ліловы шар" (д) – 14.10. "Залатая цясніна" – 17.20. "Надта прыгожыя, каб жыць"**** – 15.30, 19.00.

ХАТНІ ЭКРАН

■ 19, чацвер

Беларускае тэлебачанне
8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Надвор'е.
8.20. Пад купалам Сусвету.
8.30. Пяць хвілін на жарты.
8.35. "Дзесяць хвілін плюс стагоддзе".
♦8.55."Семнаццаць імгненняў вясны". 12-я серыя.
10.10."Камаедзіца-94".
11.15. "І вечны будзе май".
11.35.Фільм-канцэрт.
12.30. Студыя "Тэлесябрына".
13.30. Навіны.
15.15. Тэлебачанне – школе. Выяўленчае мастацтва.
15.45. І.Брамс. "Нямецкі рэквіем".
17.30. Навіны.
17.40. "Узлёт Сіняй птушкі". Г.У.Навасельцава.
18.10. Абласныя навіны (Гродна).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Зачытайце маё пісьмо...
19.05. Парады агароднікам.
19.35. "Так гэта было...".
20.10. Пазіцыя ўрада.
20.25. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Пад купалам Сусвету.
21.45. "Крок".
23.15. Надвор'е.
23.25. НіКа.
♦23.40. "У джазе толькі дзяўчаты".

Канал "Астанкіна"
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 22.55. Навіны.
* 8.20. "Чужыя вокны".
♦8.25. "Бераг яго жыцця". 3-я серыя.
9.30. У свеце жывёл.
10.10....Да 16 і старэйшым.
10.50, 23.45. Прэс-экспрэс.
14.25. Прадпрымальнік.
* 15.10. "Прыгоды Тома Соера".
15.40. Музыканты. Вядучы – А.Агаміраў.
16.10. ...Да 16 і старэйшым.
16.50. Тэхнадром.
17.25. За кулісамі.
17.45. Дакументы і лёсы.
17.50, 20.35. Надвор'е.
♦17.55. "Раскол". 6-я серыя.
18.55. "Споведзь абачлівага чалавека".
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.45. Лато "Мільён".
♦21.15. "Бедны багач" (Італія).
23.05. Музагляд.

Канал "Расія"
6.00, 10.00, 15.00, 19.00, 22.20. Весткі.
8.00. Сусветныя навіны Эй-бі-сі.
8.25. Антракт. К.Шаўрына.
8.35. Паехалі.
♦8.45. "Санта-Барбара".
9.35. Тэлегазета.
9.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Студыя "Рост".
15.50. Там-там навіны.
16.10. Новая лінія. "Еўропа–Азія".
16.40. Конны спорт.
17.40. Свята кожны дзень.
17.50. Экспацэнтр прадстаўляе.
17.55. У свеце аўта- і мотаспорту.
18.25. Свая гульня.
19.25. Падрабязнасці.
♦19.35. "Санта-Барбара".
20.25. Ніхто не забыты.
20.30. Рэпарцёр.
20.45. Правінцыяльныя пісьмы.
21.20. Чароўны свет балета.
22.40. Аўтаімгненне.
22.45. Зоркі гавораць.
22.50. Спартыўная карусель.
22.55. Экран крымінальных паведамленняў.
23.05. Вячэрні салон.

Санкт-Пецярбург
8.20. Казка за казкай.
9.00. Нямецкая хваля.
♦9.30. "На парозе ночы".
10.20, 11.40, 15.40. Музычны момант.
10.30. Хуткая дапамога.
11.00. Сямейная праграма.
11.30, 15.30, 18.30, 21.45. Інфарм ТБ.
11.45. Чароўная лінія.
12.00. Урок нямецкай мовы.
15.45. Падарожжа па Усходзе.
16.10. Музыка – дзецям.
16.25. Тры колы, фаліянт і...
16.45. Вялікі фестываль.
17.00. Тэлефільм.
17.10. Рэформа і ўлада.
♦17.40. "На парозе ночы".
18.50. Спорт, спорт, спорт...
19.05. Будні.
19.20. Тэлемагазін.
19.25. Улада і права. Прамы эфір.
20.25."Фраганар". Тэлефільм (Францыя).
* 20.55. "Доктар Бартак і смерць".
21.05. Блеф-клуб.
22.00. Спартыўныя навіны.
22.10. Ваш стыль.
22.20. Музычны канал.

8-ы канал
♦18.00. "Карусель".
18.20. Часопіс падарожжаў: Аўстралія, Англія.
♦19.00. Тэлесерыял "Лабірынт правасуддзя". "Горад сусветнага класа".
* 20.00. "Вальтрон".
♦20.30. "Марэна Клара". 9-я серыя.
21.20. "Навіны", ММ-4.
21.35. "Файт". Кікбоксінг.
♦21.55. Дэтэктыў... Баявік.... "Смяротныя ўдары Шао Ліня".

■ 20, пятніца

Беларускае тэлебачанне
8.00. Раніца рэспублікі.
8.10. Дзелавая хроніка.
8.20. Пад купалам Сусвету.
8.30. Надвор'е.
8.40. Пяць хвілін на жарты.
8.45. Фільм-канцэрт.
9.00. Тэлебачанне – школе. Выяўленчае мастацтва.
♦9.30. "У джазе толькі дзяўчаты".
12.15. "Пяць зорак".
13.15. Пазіцыя ўрада.
13.30. Навіны.
15.30. Для школьнікаў. Ці любіце вы тэатр?
16.10. Педагагічны экран.
16.30. "На крылах кажана".
17.30. Навіны.
17.40. Шукаем ініцыятыўных.
18.00. Дзелавая хроніка.
18.10. Абласныя навіны (Магілёў).
18.25. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Рок-айленд-шоу.
20.00. Рэйтынг.
20.15. Студыя "Тэлесябрына".
20.30. Кантакт.
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Пад купалам Сусвету.
21.45. Пяць хвілін на жарты.
♦21.50. "Дакрананне рукі".
23.35. Надвор'е.
23.45. НіКа.
0.10. "Я+Я". Мужчына і жанчына.

Канал "Астанкіна".
8.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00, 23.20. Навіны.
♦8.20. "Пудзіла з паддашкавага акна".
9.55. Дні армянскай культуры ў Маскве.
10.25. Каму жывецца весела.
10.50, 24.00. Прэс-экспрэс.
11.20. Паломніцтва ў Меку.
14.25. Прадпрымальнік.
15.00. Бізнес-клас.
♦15.15. "Пудзіла з паддашкавага акна".
16.50. Азбука ўласніка.
17.25. Навіны культуры.
17.40. Чалавек і закон.
18.10, 20.35. Надвор'е.
18.15. "Дыялог з Еўропай". Вядучы – Д.Кісялёў.
18.45. Поле цудаў.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.45. Чалавек тыдня.
♦21.05."Дэн Огаст".
22.05. Том Джонс у Маскве.
23.20. Аўта-шоу.
23.35. Праграма "Х".

Канал "Расія"
6.00, 10.00, 15.00, 19.00, 22.20. Весткі.
8.00. Сусветныя навіны Эй-бі-сі.
8.25. Антракт. Н.Каралёва, І.Нікалаеў.
8.35. Паехалі.
♦8.45. "Санта-Барбара".
9.35. Тэлегазета.
9.40. Сялянскае пытанне.
15.20. Суседзі па планеце.
15.50. Там-там навіны.
16.05. Ваенны кур'ер.
16.20. Новая лінія.
♦16.50. "Прыгоды марскога коціка Сэмі".
17.45. Свята кожны дзень.
17.55. Экспацэнтр прадстаўляе.
18.00. Тэлеконкурс юрыстаў.
* 18.45. "Чалавек у рамцы".
19.25. Падрабязнасці.
♦19.35. "Каханне – гэта весела, каханне – гэта сумна".
21.25. "К-2": Абзац.
22.40. Аўтаімгненне.
22.45. Зоркі гавораць.
22.50. Спартыўная карусель.
♦22.55. "Чалавек з Карлеона". (Італія).

Санкт-Пецярбург
8.35. Музыка – дзецям.
8.50. Па сакрэту ўсяму свету.
9.00. Нямецкая хваля.
♦9.30. "На парозе ночы".
10.20, 11.40, 15.40. Музычны момант.
10.30. Хуткая дапамога.
11.00. Праграма для пажылых людзей.
11.30, 15.30, 18.30, 21.45. Інфарм ТБ.
11.45. Чароўная лінія.
12.00. Паломніцтва ў Меку.
15.45. Наўздагад.
16.05. Кідайка.
16.45. Вялікі фестываль.
17.00. "Адлюстраванне".
17.10. Новы Пецярбург.
♦17.40. "На парозе ночы".
18.50. Спорт, спорт, спорт...
19.05. Будні.
19.20. Тэлемагазін.
19.25. Тэатральная правінцыя.
♦19.55. "Марыца".
* 21.00. "Густаў".
21.15. "О-ля-ля" прадстаўляе.
22.00. Спартыўныя навіны.
22.10. Ваш стыль.
♦22.20. "Усяго за даляр" (ЗША).

8-ы канал
♦18.00. "Карусель".
18.25. Музычная праграма.
18.50. СОЛТЭК. "Дарэміфасолькі".
♦19.00. Тэлесерыял "Лабірынт правасуддзя". "Парука".
* 20.00. "Вальтрон".
♦20.30. "Марэна Клара". 10-я серыя.
21.20. Мясцовы час.
♦21.45. "Нардэн".

Каб зэканоміць ваш час:
♦ мастацкія фільмы
* мультфільмы

Надвор'е

Сёння днём па рэспубліцы чакаецца пераменная воблачнасць, на большай частцы тэрыторыі кароткачасовыя дажджы, месцамі навальніцы. Тэмпература паветра ў Віцебску, Гродна– +21–+23°, Мінску – +23–+25°, Брэсце, Магілёве – +24–+26°, Гомелі – +26–+28°. У наступныя двое сутак на большай частцы тэрыторыі кароткачасовыя дажджы, навальніцы. Тэмпература паветра ўначы – +7–+12°, 20-га па ўсходу да +16°, днём – +15–+20°.

Валянціна СКРЭБЕЦ, інжынер-сіноптык Белгідрамета.

Дзяжурны рэдактар М. ШЭНДРЫК
Стыльрэдактар В. СКАРЫНКІНА

Заснавальнікі: ЦК СМБ, калектыў рэдакцыі газеты "Чырвоная змена".
Выдавец: газетна-выдавецкае закрытае акцыянернае таварыства "Маладняк", 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
Газета ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Набрана і звярстана ў наборна-выдавецкім бюро "ЧЗ".
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220013, г.Мінск, пр. Ф. Скарыны, 79.
Выходзіць у аўторак, чацвер і суботу.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.
Час падпісання ў друк: па графіку – 19.20, падпісана – 19.20.
М. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Індэкс 63129. Тыраж 50 000. Зак. 53.

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
220013 г.МІНСК, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная – 68-26-27; намеснікі галоўнага рэдактара – 32-12-82, 68-29-45; сакратарыят – 68-29-28; аддзел палітыкі – 68-25-55; аддзел эканомікі і сацыяльных праблем – 68-28-52; аддзел культуры і гістарычнай спадчыны – 68-29-56; аддзел маральна-этычнага выхавання – 68-25-93; аддзел пісьмаў і вывучэння грамадскай думкі – 68-28-32; аддзел інфармацыі – 68-29-26; аддзел ілюстрацый – 68-27-74, 68-25-41; ул. кар. па Брэсцкай вобл. – (01622) 5-57-57, ул. кар. па Віцебскай вобл. – (02132) 2-36-37.;
РЭКЛАМНАЯ СЛУЖБА – тэл.68-27-21, 68-29-45. Факс: 32-21-03.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ:
Сяргей БАЛЦЭВІЧ (адказны сакратар), Валянцін БАРЫСЕВІЧ, Валерый ВАРАНЕЦКІ, Валерый ІВАНОЎ, Мікалай ЛАРКОВІЧ, Віктар ЛЮКОВІЧ, Алесь МАСАРЭНКА, Станіслаў НІЧЫПАРОВІЧ, Алесь САЛАМАХА (першы нам.галоўнага рэдактара), Павел СІМАНАЎ (нам.галоўнага рэдактара, дырэктар агенцтва "ЧЗ-Інфарм"), Алег СЛУКА, Наталля СТРАЛКОВА, Кузьма ШАПЛЫКА, Вольга ШАЎКО, Мая ЮЦЭВІЧ.

Галоўны рэдактар Уладзімір БЕЛЬСКІ